

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه ابن ابی اصیبعه

کتاب عیون الأنباء فی طبقات الأطباء

ابن ابی اصیبعه، موفق الدین ابوالعباس احمد فرزند قاسم فرزند خلیفه فرزند

یونس سعدی خزر جی

پژوهش و برگردان

محمد ابراهیم ذاکر

انجمن گیاه‌درمانی ایران

انتشارات زعیم

تهران، ۱۳۹۳ خ، ج ۱، ۵۱۳ - ۵۳۰

۱	کِنْدی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م) از دیدگاه ابن ابی اصیبعه .....
۱	خاندان کِنْدی.....
۱	یعقوب فرزند اسحاق کِنْدی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م).....
۵	رشک‌بری ابومعشر بلنجی بر کِنْدی.....
۱۰	سفارش‌های اندرزگونه کِنْدی برای فرزندش.....
۱۱	سروده‌ای از کِنْدی.....
۱۱	کتاب‌های یعقوب کِنْدی .....
۳۲	کتاب‌نامه .....
۳۲	نمایه کتاب و مقاله .....

ذکر
دکتر محمد ابراهیم

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه ابن ابی اصیبعه

خاندان کندی

یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)

یعقوب فرزند اسحاق کندی^۱ فیلسوف عرب و یکی از شاهزادگان آن سرزمین بود.

او ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق فرزند صباح فرزند عمران فرزند اسماعیل فرزند اشعث فرزند قیس فرزند معدی کرب فرزند معاویه فرزند جبله فرزند عدی فرزند ربیعہ فرزند معاویه اکبر [بزرگ] فرزند حرث اصغر [کوچک] فرزند معاویه فرزند حرث اکبر فرزند معاویه فرزند ثور فرزند مرتع فرزند کنده فرزند عفیر فرزند عدی فرزند حرث فرزند مره فرزند اد فرزند زید فرزند یشجب فرزند عریب فرزند زید فرزند کهلان فرزند سبا فرزند یشجب فرزند یعرب فرزند قحطان است.

پدرش اسحاق فرزند صباح فرمانروای کوفه از سوی خلیفگان عباسی مهدی و رشید بود و از سوی دیگر اشعث فرزند قیس از یاران [صحابه] پیامبر (ص) بود که درود و سلام خداوند بر او باد. او مهتر خاندان کندی بود.

همچنین پدرش قیس فرزند معدی کرب بزرگ خاندان کندی بوده است و هموست که اعشی، از خاندان قیس فرزند ثعلبه سروده‌ای دوبیتی [رباعی / چهار مصرعی] درباره اش سروده و او را ستوده است که آغاز هر کدام آن‌ها چنین است.

^۱ کندی از دیدگاه ابن ابی اصیبعه، کتاب عیون الأبناء فی طبقات الأطباء، ابن ابی اصیبعه، موفق الدین ابوالعباس احمد فرزند قاسم فرزند خلیفه فرزند یونس سعدی خزر جی (۵۹۵ - ۶۶۸ ق)، پژوهش و برگردان محمد ابراهیم ذاکر، انجمن گیاه‌درمانی ایران، انتشارات زعیم، تهران، ۱۳۹۳ خ، ج ۱، ۵۱۳ - ۵۳۰.

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی اصیبعه

یکم: لعمرک ما طول هذا الزمان^۱
دوم: رحلت سمية غدوة اجمالها^۲
سوم: أزمعت من آل لیلی ابتکارا^۳
چهارم: أتتهجر غانية أم تلم^۴

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی اصیبعه

۱ دیوان أعشى میمون بن قیس بن جندل، من بني قیس بن ثعلبة الوائلي، أبوبصير، المعروف بأعشى أعشى بكر بن وائل، أعشى بزرگ از شعراء طبقة نخست دوره جاهلی است:

لَعْمَرُكَ مَا طُولُ هَذَا الزَّمَانِ
يَظَلُّ رَجِيمًا لِرَيْبِ المَنُونِ
۲ رَحَلَتْ سُمَيَّةُ غُدْوَةَ أَجْمَالِهَا
هَذَا النَّهَارُ بَدَا لَهَا مِنْ هَمِّهَا
۳ أَزْمَعْتَ مِنْ آلِ لَيْلَى إِبْتِكَارًا
وَبَانَتْ بِهَا غَرَبَاتُ النَّوَى
۴ أَتْهَجُرُ غَانِيَةً أَمْ تُتْلِمُ
أَمْ الصَّبْرُ أَحْجَى فَإِنَّ أَمْرًا

عَلَى المَرءِ إِلَّا عَنَاءٌ مُعِنٌ
وَلِلسَّقَمِ فِي أَهْلِهِ وَ الحَزَنِ
عَضْبَى عَلَيكَ فَمَا تَقُولُ بَدَا لَهَا
مَا بَالُهَا بِاللَّيْلِ زَالَ رَوَالُهَا
وَشَطَّتْ عَلَى ذِي هَوَى أَنْ تُرَارَا
وَبُدِّلْتُ شَوْقًا بِهَا وَادَّكَارَا
أَمْ الحَبْلُ وَاهٍ بِهَا مُنْجِدِمٌ
سَيَنْفَعُهُ عِلْمُهُ إِنْ عَلِمَ

ذکر
دکتر محمد ابراهیم

پدرش معدی کرب فرزند معاویه مهتر خاندان حرث اصغر فرزند معاویه در سرزمین حصرموت^۱ بود. هم‌چنین پدرش معاویه فرزند جبله شاه خاندان حرث اصغر بر حصرموت بود و معاویه فرزند حرث اکبر و پدرش ثور فرزند مرتع از مهتران خاندان معد در سرزمین مشقر^۲ و یمامه^۳ و بحرین^۴ بود. یعقوب فرزند اسحاق کندی نزد مأمون (د: ۲۱۸ ق / ۸۳۳ م) و معتصم (د: ۲۲۷ ق / ۸۴۴ م) و فرزندش احمد مستعین بالله فرزند معتصم منزلتی والا داشت. او دارای نوشته‌های ارزشمند و کتاب‌های بسیار در همهٔ دانش‌ها بود. **سلیمان فرزند حسان^۵ گوید:** یعقوب فرزند اسحاق کندی از تباری پاک و بزرگ‌زاده‌ای از بصره است.

^۱ حصرموت: ابن کلبی گوید: نام حصرموت در تورات به گونهٔ حاصر میت یاد شده است که از نام حصرموت فرزند یقطن فرزند عامر آمده است. سرزمینی گسترده در خاور عدن و نزدیک دریا در کشور کنونی یمن است. گویا آرامگاه هود پیامبر و چاه برهوت در آن جاست. دو شهر تریم و شبام با دژها و روستاهای آباد در این سرزمین جاگرفته است (معجم البلدان، ف، ج ۲، ۱۹۴ - ۱۹۷). پایتختش مرفأمکلا و مرکز فرمانروایی خاندان حمیری بوده است.

^۲ مشقر: ابن فقیه گوید: دژی میان نجران و بحرین بر تپه‌ای بلند در برابر دژ بنی سندوس است که گویا سلیمان فرزند داود پیامبر آن را ساخته است. هم‌چنین آن را از عبدالقیس می‌دانند که نزدیک دژ صفا است و رودی از میان این دو روان بوده است (معجم البلدان، ع، ج ۵، ۱۳۴ - ۱۳۵).

^۳ یمامه: سرزمینی است که در اقلیم سوم بوده است که در سال ۱۲ ق / ۶۳۳ م به دست خالد فرزند ولید تسخیر شد. فاصلهٔ میان بحرین و یمامه ده روز است. اصبعی گوید: مرز آن میان عمان و نجران و دریای عرب تا عدن است (معجم البلدان، ع، ج ۵، ۴۴۱ - ۴۴۹).

^۴ بحرین: این نام همهٔ شهرهای کرانهٔ دریای هند میان بصره تا عمان را دربرمی‌گیرد. سرزمینی گسترده با چشمه‌سار و آب فراوان است. ابن عباس آن را از کارگزاری‌های عراق به شمار آورد. گروهی آن را از کشور پارس می‌دانند و مردمانی از عبدالقیس و بکروائل و تمیم در بیابان‌هایش می‌زیستند (معجم البلدان، ف، ج ۱، بخش دوم، ۴۴۳ - ۴۳۷).

^۵ طبقات الأطباء و الحكماء، ابن جلیجل ابوداود سلیمان فرزند حسان فرزند جلیجل اندلسی، تصحیح و تحقیق فؤاد سید، معهد العلمی للآثار الشرقیه، قاهره، ۱۹۵۵ م؛ ترجمه محمد کاظم امام، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۴۹ خ.

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبه

نیایش مهتر و فرمانروای سرزمین‌های خاندان هاشم^۱ بود که در بصره می‌زیست و زمین و دار و درختش آن جا بود سپس به بغداد رفت و به فراگیری دانش‌ها پرداخت. او به دانش پزشکی و فلسفه و حساب و منطق و تألیف الحان (موسیقی) و هندسه و طبیعت اعداد و ستاره‌شناسی بسیار آگاه بود. فیلسوفی مانند او در اسلام نبود و جا پای ارسطو گذاشت و راه او را دنبال کرد. او کتاب‌هایی بسیار در رشته‌های گوناگون دانش‌ها دارد و در خدمت پادشاهانی بسیار بود که هم‌نشینی خوب برایشان بود. وی کتاب‌های فلسفی بسیاری را ترجمه کرد و روشنگر دشواری‌های آن بود و پیچیدگی‌ها و دشواری‌هایش را کوتاه‌نویسی کرد و ناشناخته‌هایش را گزاره کرد.

ابومعشر در کتاب مذکرات شاذان^۲ گوید:

ورزیدگان و کارکشتگان جهان ترجمه دوران اسلام چهار تن هستند:

۱) حنین فرزند اسحاق (۱۹۴ - ۲۶۴ ق / ۸۱۰ - ۸۷۸ م)؛

۲) و یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛

۳) و ثابت فرزند قره حرانی (۲۲۱ - ۲۸۸ ق / ۸۳۶ - ۹۰۱ م)؛

۴) و عمر فرزند فرخان طبری (سده ۳ هـ / ۹ م).

^۱ بنی هاشم: گروهی از خاندان بزرگ قریش هستند که تبار ایشان به هاشم فرزند عبدالمناف ابوعبدالمطلب و برادر عبدالشمس پدر تبار خاندان امیه می‌رسد که در شهر غزه به خاک سپرده شده است.

^۲ مذاکرات شاذان بن بحر، اسرار علم النجوم، [نسخه خطی] / از: ابومعشر بلخی جعفر فرزند محمد (د: ۲۷۲ ق) نسخه‌های خطی آن در کتابخانه‌های مجلس شورا، کمبریج و اسماعیل صائب، نگهداری می‌شود شماره بازیابی: ۱/۱۷۳۱۶، شماره مدرک کتابخانه مجلس: ۱۰-۲۵۱۰۲

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبعه

رشک‌بری ابومعشر بلنجی بر کندی

ابن ندیم بغدادی کاتب معروف به ابن ابی یعقوب در کتاب فهرست^۱ گوید: ابومعشر جعفر فرزند محمد بلنجی از اصحاب حدیث بود. خانه‌اش در بخش خاوری دروازه خراسان در شهر بغداد بود.

او به کندی رشک می‌برد و از او کینه‌ای در دل داشت و همواره مردم عوام را بر علیه او می‌شورانید و با دانش فلسفه او را می‌کوبید و آزار می‌رساند، پس کندی ترفندی بربست و چون می‌دانست او دلبستگی به دانش حساب و هندسه دارد، به فراگیری آن‌ها پرداخت، ولی یادگیری آن را به پایان نرساند؛ بنابراین، به آموختن دانش اختربینی [احکام نجوم] پرداخت و از آن جا که او [ابومعشر] دلبستگی به این دانش داشت پس انگیزه‌ای شد که کندی از دسیسه‌هایش دور شود.

گویند: کندی اختربینی را در چهل و هفت سالگی آموخت. او در این رشته ورزیده شد و همواره سخنش به جا و درست از کار درمی‌آمد.

گویا یک بار مستعین^۲ او را تازیانه زد به جهت آن که پیشگویی‌اش نادرست از آب درآمد.

او بگفت: پیش‌گویی‌ام نادرست درآمد؛ بنابراین، مجازات شدم.

او چهارشنبه دو روز به پایان ماه رمضان سال [؟]^۳ در شهر واسط چشم به جهان گشود و پس از یک صد سال گذر عمر، ابومعشر درگذشت.

^۱ فهرست ابن ندیم؛ یا فوز العلوم (تألیف: ۳۷۷ ق)، ابوالفرج محمد فرزند اسحاق بغدادی وراق، ابن ندیم (۲۹۷-۳۸۵ ق / ۹۱۰-۹۹۵ م)، تصحیح گوستاو فلوگل اتریشی (۱۸۰۲-۱۸۷۰ م)، لایپزیک، ۱۸۷۱-۱۸۷۲ م؛ دیگر: چاپخانه رحمانی مصر، چاپ ۱۳۴۸ ق؛ برگردان محمدرضا تجدد، تهران، بانک بازرگانی ایران، ۱۳۴۶ خ. چاپخانه رحمانی، مصر، ۱۳۴۸ ق؛ به کوشش و برگردان رضا تجدد، چاپ تهران، ۱۳۴۶ خ؛ دیگر: برگردان رضا تجدد، به کوشش مهین جهان‌بگلو، امیرکبیر، تهران، ۱۳۶۶ خ. ← فهرست؛ یا ندیم؛ ابن ندیم.

^۲ مستعین بالله (۲۱۹-۲۵۳ ق / ۸۳۴-۸۶۷ م): احمد فرزند محمد فرزند معتصم فرزند هارون رشید، مستعین بالله دوازدهمین خلیفه عباسی به سال ۲۱۹ ق در شهر سامرا چشم به جهان گشود و پس از منتصر فرزند متوکل به سال ۲۴۸ ق / ۸۶۲ م به خلافت رسید و در شهر القاطول به سال ۲۵۲ ق / ۸۶۷ م به دست سعید فرزند صالح حاجب معتز کشته شد. (اعلام زرکلی، ج ۱، ۱۹۳)

^۳ ابن ابی اصیبعه سال زادروزش را یادداشت نکرده است.

ابوجعفر احمد فرزند یوسف فرزند ابراهیم در کتاب حسن العقبی^۱ گوید: ابوکامل شجاع فرزند اسلم حاسب مرا آگاه کرد و گفت: محمد و احمد فرزندان موسی فرزند شاکر در روزگار متوکل^۲ می‌زیستند. ایشان از این که کسی در دانش برتر از خود ببینند، رنجور می‌شدند. از این رو، سند فرزند علی را برای برگرداندن نظر متوکل از کندی برگزیدند و به مدینه السلام [سامرا] نزد متوکل فرستادند و او را بر علیه کندی به گونه‌ای برانگیختند که متوکل او را تنبیه کرد و کتاب‌هایش گرفت و در خزانه‌ای جداگانه به نام کندیه جا داد.

ایشان متوکل را شیفته ابزارهای متحرک [راه‌سازی] کردند تا ایشان را برای کندن و ساختن رودخانه‌ای به نام رود جعفری، برگزیند. از این رو، متوکل کار ساخت رودخانه را به دست احمد فرزند کثیر فرغانی داد که مهندس بود و به شیوه نوین اندازه‌گیری در مصر آشنایی داشت. فرغانی دانش و شناختش بیش از موفقیت‌های کاریش بود؛ زیرا، تا کنون هیچ کاری را درست به پایان نرسانیده بود. او در برآوردهای خود ارزیابی دهانه رودخانه جعفری را نادرست اندازه‌گیری کرد و آن را پایین‌تر از بستر تنه رودخانه قرار داد و این سبب شد تا دهانه رودخانه نسبت به تنه آن، از آب انباشته‌تر شود. از این رو، محمد و احمد فرزندان موسی به پشتیبانی از او [فرغانی] پرداختند.

^۱ المکافاة و حسن العقبی، ابن دایه، ابوجعفر احمد فرزند یوسف فرزند ابراهیم (د: ۲۶۵ ق / ۸۷۸ م)، تصحیح و تحقیق محمود محمد شاکر، انتشارات دارالکتب العلمیة، بیروت - لبنان.

المکافاة، ابن دایه، ابوجعفر احمد فرزند یوسف فرزند ابراهیم (د: ۲۶۵ ق / ۸۷۸ م)، تصحیح و تحقیق احمد امین و علی جارم بیگ، وزارة المعارف العمومیة، المطبعة الأمیریة، بولاق مصر، ۱۹۴۱ م.

^۲ متوکل علی‌الله: متوکل علی‌الله: بوفضل جعفر (۲۰۶-۲۴۷ ق / ۸۲۱-۸۶۱ م) فرزند محمد معتصم بالله فرزند هارون رشید است که پس درگذشت برادرش واثق بالله (د: ۲۳۲ ق / ۸۴۶ م) به خلافت رسید. دوران خلافتش از ۲۳۲ ق / ۸۴۷ م تا ۲۴۷ ق / ۸۶۱ م به درازا کشیده شد. او پایتخت خود را از بغداد به دمشق و از دمشق به سامرا جابه‌جا کرد. وی فردی کینه‌توز به خاندان پیامبر بود و در سال ۲۳۶ ق / ۸۵۰ م آرامگاه امام حسین (ع) نواده پیامبر و سومین امام شیعه را ویران کرد و در زمین آن آب انداخت و کشت کرد. (اعلام زرکلی، ج ۲، ۱۲۲)

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبعه

متوکل ایشان را بازخواست کرد و سند فرزند علی را از مدینه السلام [بغداد] فراخواند و او را برای پیگیری بررسی این اندازه گیری نادرست گماشت. محمد و احمد فرزندان موسی از گماشته شدن سند فرزند علی بر این کار هراسیدند و به نابودی خویش باور یافتند و از زنده ماندن نومید گشتند.

متوکل، سند فرزند علی را فراخواند و به او گفت: این دو مرد پست از گفتن هیچ سخنی ناروا درباره تو نزد من فروگذاری نکردند و هیچ گزارش درستی درباره کار به من ندادند و سرمایه بسیار از من را در راه ساختن این رودخانه نابود کردند، از تو می خواهم که به بررسی کار پیردازی و نادرستی کار را به من گزارش دهی. من سوگند خورده ام که اگر روند کار همین باشد هر دو را در کنار همان رودخانه، به دار خواهم کشید. همه این گفتگوها به گوش ایشان رسید و در حضور آن دو "محمد و احمد فرزندان موسی" بود پس هر دو با او از دربار بیرون رفتند.

محمد فرزند موسی به سند گفت: ای بوطیب! قدرت و توانمندی، داغی است که از میان برنده پشتیبان خودش است. ما خودمان را به دست تو سپردیم و نادرستی کارمان را رد نمی کنیم و پذیرش گناه، اتهام را از روی هر کس برمی دارد و کیفر را می کاهد پس هر گونه که می خواهی ما را از این تیره روزی آزاد و رها کن.

به ایشان گفت سوگند به پروردگار شما دشمنی و دوری مرا با کندی به خوبی می دانید، ولی پیروی از درستی و حقیقت برتر و بهترین کار است.

آیا این رفتار شما در گرفتن کتاب هایش درست بود؟ سوگند بخدا شما را به کار درست برگرداندن کتاب هایش پیشنهاد می دهم، پس محمد فرزند موسی دستور برگرداندن کتاب هایش را داد و نوشته ای در راستای پس گرفتن کتابها از او گرفت و کندی در پایان نامه امضای رسید کتاب هایش را داد.

به ایشان گفت: اکنون با پس فرستادن کتاب های این مرد از سوی شما حقی بر گردنم افتاد و بر گردن شما نیز حقی افتاد که آن رعایت نکردن اصول یک کار است و آن درست و مهندسی نساختن رودخانه است؛ البته، نادرستی کارتان در اندازه گیری های ساخت این رود، چهار ماه دیگر تا بالا بودن آب رودخانه دجله نمایان نخواهد شد. اکنون و در این زمان، اندازه گیری ها را درست و بی اشتباه در نظر خواهم گرفت؛ زیرا زندگی امیر مومنین در این مدت پایدار نخواهد ماند؛ بنابراین، برای زنده ماندن شما، من درستی و بی اشتباهی کار شما در ساخت رودخانه را به او گزارش خواهم داد.

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی اصیبعه

اگر اختربینان درست گفته باشند ما سه تا رهایی می‌یابیم. محمد و احمد از این سخن سپاسگزاری کردند و افسون‌زده سخنانش شدند.

او [سند] نزد متوکل رفت و بدو گفت: نادرستی در اندازه‌گیری نیست؛ بلکه آب دجله افزایش داشت و آب در آن رودخانه [ساخته شده] روان بود و نادرستی کار پنهان شده بود، ولی دیری نگذشت پس از دو ماه متوکل کشته شد و محمد و احمد پس از ترس بسیار از رویدادی که در آن افتاده بودند و از سرانجامی که انتظارش را می‌کشیدند، جان به سلامت در بردند.

قاضی ابوالقاسم صاعد فرزند احمد فرزند صاعد در کتاب خود طبقات الأمم هنگامی که از کتاب‌های کندی یاد می‌کند، گوید: برخی از نوشته‌هایش در دانش منطق است که در میان همه مردم رواج یافتند، ولی کمتر در دانش‌ها کاربرد داشتند؛ زیرا، خالی از هنر تحلیل و آنالیزکردن راه‌های شناخت حق از باطل در آن دیده می‌شد.^۱

یعقوب به بخش دیگری که همان صنعت ترکیب است، در نوشته‌هایش توجه‌ای ویژه داشت و این دانش نیز به درد کسی نمی‌خورد مگر آن که مقدمات اولیه و آماده‌ای را داشته باشد پس در چنین شرایطی امکان بهره‌بری از دانش ترکیب را پیدا خواهد کرد و مقدمات هر مطلوب به وجود نمی‌آید مگر آن که صنعت تحلیل وجود داشته باشد. من نمی‌دانم هدف یعقوب از دنبال کردن این صنعت ارزشمند چه بوده است؟ آیا اندازه آن را ندانسته است؟ و یا دریغ ورزیده و نخواسته آن را برای مردم آشکار سازد؟ بهر روی هر کدامش باشد یک نارسایی است سپس او به نوشتن کتاب‌هایی بسیار در دانش‌های گوناگون پرداخت که دیدگاه‌ها و جهان‌بینی او را تباه ساخت و به دنبالش دستیابی او به آیین‌هایی شد که از درستی و حقیقت به دور بودند.

گویم [ابن ابی‌اصیبه]: سخن قاضی صاعد درباره کندی دارای سوگیری‌هایی بر علیه کندی است. این سوگیری‌های تاریخ‌نگاران از دانش کندی نمی‌کاهد و جلوگیری‌کننده مردم از خواندن و بررسی و بهره‌وری از کتاب‌هایش نمی‌شود.

^۱ التعریف بطبقات الأمم، ابوالقاسم صاعد فرزند احمد (۴۲۰-۴۶۲ ق)، به کوشش لویس شیخو، بیروت، ۱۹۱۲ م؛ برگردان جلال‌الدین تهرانی، ضمیمه گاه‌نامه، تهران، ۱۳۱۰ خ؛ پژوهش و برگردان غلام‌رضا جمشیدنژاد اول، تهران، میراث مکتوب ۱۳۷۶ خ.

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبه

ابن ندیم بغدادی در کتاب **فهرست گوید**: از شاگردان کندی گروه‌هایی از وراقیه و حسنویه و نقطویه و سلمویه^۱ و جز ایشان بر این وزن بودند و از دیگر شاگردانش احمد فرزند طیب بود. هم‌چنین ابومعشر از کلاس درس او بهره گرفت.

ابومحمد عبدالله فرزند قتیبه^۲ در کتاب فرائد الدرر گوید: برخی برای یعقوب فرزند اسحاق کندی چنین سرودند.

و في أربع مني حلت منك أربع
أوجهك في عيني أم الطعم في فمي
فما أنا أدري أيها هاج لي كربى
أم النطق في سمعي أم الحب في قلبي
بحر طويل

گوید: سوگند به خدا! آن را به گونه فلسفی تقسیم‌بندی کرد.

گویم [ابن ابی‌اصیبعه]: از سخنان کندی که در سفارش‌نامه‌اش می‌گوید: باید درمانگر خداترس باشد و کارهای خطرناک انجام ندهد؛ زیرا، هیچ آدمی جایگزینی برای خودش ندارد.

گوید: بایسته است به او [درمانگر] گفته شود که او عامل بهبودی بیمار از بیماریش است.

هم‌چنین باید پرهیزد از زمانی که به او بگویند، او عامل نابودی و مرگش است

گوید: همواره خردمند گمان دارد که برتر از دانش او، دانشی هست؛ بنابراین، هر چه بیشتر داشته باشد، فروتنی بیشتر خواهد داشت. و همواره نادان گمان دارد که بیشترین دانش را دارد پس آدمیان با او به ستیز می‌پردازند.

^۱ حسنویه و وراقیه و سلمویه و رحمویه گروهی از شاگردان کندی بودند که کار رونویسی کتاب‌ها به ویژه کتاب‌های خودش را رونویسی می‌کردند. (فهرستع، ۳۲۰؛ تاریخ الحکما، ۵۰۸)

^۲ ابن قتیبه، ابومحمد عبدالله (۲۱۳ - ۲۷۶ ق / ۸۲۸ - ۸۸۹ م) فرزند مسلم فرزند قتیبه دینوری مروزی در کوفه به دنیا آمد و در بغداد بزیست و بلندآوازه شد سپس قاضی قضات دینور گشت. از این‌رو، او را دینوری نامند او نوشته‌هایی ارزشمند دارد، مانند: تأویل مختلف الحدیث، و أدب الکاتب، و عیون الأخبار، و امامه و السیاسة، و مسائل و الأجوبة، و نبات کتاب فرائد الدرر. (اعلام زرکلی، ج ۴، ۲۸۰)

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبعه

سفارش‌های اندرزگونه کندی برای فرزندش

سخنانی سفارش‌گونه‌اش به فرزندش ابوالعباس کندی که من آن را از کتاب *المقدمات ابن بختویه*^۱ آورده‌ام:

کندی گوید: ای فرزندم! پدر، خداست، و برادر، دام است، و عمو، اندوه است، و دایی زیان است و فرزند درد دل است و خویشان کژدم‌اند.

پاسخ نه، همه چیز را دور خواهد کرد و پاسخ آری، نعمت‌ها را از میان خواهد برد.

شنیدن آواز [موسیقی] پدیدآورنده برسام^۲ سخت است؛ زیرا، آدمی موزیک را می‌شنود پس شاد می‌شود و به وجد می‌آید پس دارایی خود را انفاق می‌کند که زیاده‌روی خواهد بود پس تهی دست می‌گردد؛ بنابراین، اندوهگین می‌شود و به دنبال آن بیمار می‌گردد و در پایان می‌میرد.

دینار همانند فردی تب‌دارست، اگر آن را خرج کنی، نابود می‌شود.

درهم زندانی است اگر آن را آزاد کنی، می‌گریزد.

مردم فرمان‌بردارند پس چیزهایشان را بگیر و چیزهای خودت را نگاه‌دار.

^۱ ابن بختویه: ابوالحسین عبدالله فرزند عیسی فرزند بختویه واسطی، از بزرگان دانش و هنر پزشکی است که در شهر واسط به تدریس و درمانگری می‌پرداخته است. او راست: *الزهد في الطب*، و قصد إلى معرفة الفصد، و كنز الأطباء یا المقدمات که به بخش‌های پایه پزشکی می‌پردازد، برپایه گفته فیلسوف‌الدوله در *مطرح الأنتظار*، او در سال ۴۲۰ ق / ۱۰۲۹ م زنده بوده است (*ريحانة الأدب*، ج ۵، ۲۶۴).

^۲ برسام: (*Diaphragmatitis; pleurodynia; pleurisy*) (قاموس). در بنایع با حرکت زیر آمده و در تهذیب با حرکت زبر یاد شده است. شیخ نجیب‌الدین گوید: آماس پرده میان جگر و شکمبه است. نفیس گوید: اندیشمندان در گزاره آن با یکدیگر هم‌آوا نیستند ولی در این که آماس پرده دیافراگم که پرده میان دل و معده است، هم‌رای می‌باشند. جز طبری آماسی شدن پرده میان شکمبه و جگر را یاد نکرده‌اند. (بحر الجواهر، ۵۸). پیشینیان نام یکی از دو حالت بیماری ذات‌الجنب، سینه‌پهلوی خشک (*Dry pleurisy*) که بیشتر در پی برخورد با هوای خیلی سرد و یا به دنبال گرفتاری شدت به بیماری انفلونزا پیش می‌آید و با دردی گزنده در سینه و به همراه سرفه با سختی گوناگون و سردرد و تب که پس از چند روزی فروکش می‌کند. التهاب سینه، التهاب پرده میان جگر و دل است. «بَر» به معنی سینه و سام به معنی بیماری و آماس (لغت‌نامه). پلورزی، التهاب جنب که می‌تواند فیبرینی (خشک) یا همراه تراوش سروزی (مرطوب)، حاد یا مزمن. خونی، چرکی آمپیم یا سرو فیبرید (هوشمند).

از کسی که سوگند را دروغ می‌پندارد، چیزی مگیر؛ زیرا، سرزمین را بی‌دفاع خواهد کرد.

گویم [ابن ابی‌اصیبه]: اگر این سفارش‌نامه کندی باشد؛ بنابراین، داستان ابن‌ندیم بغدادی از او در کتابش درست است که گفته است: کندی بخیل بود.

سروده‌ای از کندی

شیخ ابواحمد حسن فرزند عبدالله فرزند سعید عسکری لغوی^۱ (واژه‌شناس) در کتاب *حکم و الأمثال* گوید: احمد فرزند جعفر به من گفت که احمد فرزند طیب سرخسی به من گفت که یعقوب فرزند اسحاق کندی سروده‌ای برایش سرود:

و عاقل سوادك و افیس یديك	و في قعر بتيك فاستجلس
و عند مليك فابغ العلو	و بالوحده اليوم فاستأنس
فان الغنى في قلوب الرجال	و إن التعزز بالأنفس
كائن تری من أحي عسره	غنى و ذی ثروه مفلس
من قائم شخسه میت	على أنه بعد لم یرمس
فان تطعم النفس ما تشتهي	نفیک جميع الذي تحتسي
بحر متقارب	

کتاب‌های یعقوب کندی

یعقوب فرزند اسحاق کندی دارای کتاب‌هایی است:

۱ - *کتاب الفلسفة الأولى فیما دون الطبيعيات و التوحید* / کتابی درباره فلسفه مادون طبیعیات و توحید؛

^۱ حسن عسکری، ابواحمد فرزند عبدالله فرزند سعید فرزند اسماعیل (۲۹۳ - ۳۸۲ ق / ۹۰۶ - ۹۹۳ م) فقیه و ادیب در سرزمین خوزستان بود. او در اردوگاه مکرم از بخش‌های پیرامون اهواز به دنیا آمد. از این‌رو، او را عسکری خواندند. او به بغداد و بصره و اصفهان رفت و بلندآوازه شد و بزرگانی در دامانش به فراگیری دانش پرداختند. او راست: زواج و المواعظ، وراحة الأرواح، و تصحیفات المحدثین، و تصحیح الوجوه و النظائر (اعلام زرکلی، ج ۲، ۲۱۱)

- ۲ - کتاب *الفلسفة الداخلة والمسائل المنطقية والمعتصمة وما وافق الطبيعيات* / کتاب فلسفه و مسائل منطق و دشوار و هر آن چه سازگار با طبیعیات دارد؛
- ۳ - *رسالة في أنه لاتنال الفلسفة إلا بعلم الرياضيات* / کتابچه‌ای درباره‌ی جز با دانش ریاضیات به شناخت فلسفه نمی‌توان دست یافت؛
- ۴ - *کتاب الحث على تعلم الفلسفة* / کتابی درباره‌ی تشویق و ترغیب دانشجویان به آموزش دانش فلسفه؛
- ۵ - *رسالة في كمية كتب ارسطوطاليس وما يحتاج إليه في تحصيل علم الفلسفة مما لا غنى في ذلك عنه منها و ترتيبها وأغراضه فيها* / کتابچه‌ای درباره‌ی چندایی و کمیت کتاب‌های ارسطو و آن چه که برای آموختن دانش فلسفه نیاز است و بدون آن‌ها دانشجو نیازش برآورده نخواهد شد، ترتیب خواندن این کتاب‌ها و سودمندی‌های درون هر یک؛
- ۶ - *کتاب في قصد أرسطوطاليس في المقولات اياها قصد و الموضوعة لها رسالته الكبرى في مقياسه العلمي* / آرمان ارسطو درباره‌ی مقوله‌های فلسفی و منطقی که در رساله‌ی کبری در مقیاس علمی بازگو کرده است؛
- ۷ - *کتاب أقسام العلم الانسي* / اقسام علم انسانی؛
- ۸ - *کتاب في ماهية العلم وأقسامه* / سخنی پیرامون ماهیت دانش و بخش‌بندی آن^۱؛
- ۹ - *کتاب في أن أفعال الباري كلها عدل لاجور فيها* / کتابی درباره‌ی رفتار الهی که عادلانه است و هیچ‌گونه ستم و حوری در آن دیده نمی‌شود؛
- ۱۰ - *کتاب في ماهية الشيء الذي لانهاية له وبأي نوع يقال للذي لانهاية له* / کتابی درباره‌ی هر چیزی که نهایت ندارد و به چیزی گفته می‌شود که نهایت ندارد؛
- ۱۱ - *رسالة في الابانة أنه لايمكن أن يكون جرم العالم بلانهاية وأن ذلك إنما هو في القوة* / کتابچه‌ای درباره‌ی روشننگری این که جرم جهان نهایت ندارد و این که جرم جهان در کمال نیرو و توانایی است؛
- ۱۲ - *کتاب في الفاعلة والمنفعله من الطبيعيات الأول* / کتابی درباره‌ی نیروی فاعلی و منفعل از دانش طبیعیات اول؛

^۱ عیون تصحیح امرؤ قیس، ج ۲، ۱۸۴: کتاب فی ماهیة العرفی و أقسامه.

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی اصیبعه

۱۳ - کتاب في عبارات الجوامع الفكرية / کتابی درباره عبارت‌های جوامع فکری؛

۱۴ - کتاب في مسائل سُئل عنها في منفعة الرياضيات / کتابی درباره پرسش‌های درباره سودمندی‌های دانش ریاضیات؛

۱۵ - کتاب في بحث قول المدعي إن الأشياء الطبيعية تفعل فعلاً واحداً بإيجاب الخلقة / کتابی درباره سخن ادعاکننده که براین باور است همه چیزهای طبیعی یک کار انجام می‌دهند، چون آفرینشی یگانه دارند؛

۱۶ - رسالة في الرفق في الصناعات / کتابچه‌ای درباره چگونگی گشایش و استوارکردن یک صنعت؛

۱۷ - رسالة في رسم رفاع إلى الخلفاء والوزراء / کتابچه‌ای درباره نامه‌نگاری، رقع‌نویسی برای خلیگان و وزیران؛

۱۸ - رسالة في قسمة القانون / کتابچه‌ای درباره بخش‌بندی قانون؛

۱۹ - رسالة في ماهية العقل والابانة عنه / کتابچه‌ای درباره ماهیت خرد و روشنگری درباره آن؛

۲۰ - رسالة في الفاعل الحق الأول التمام و الفاعل الناقص الذي هو في المجاز / کتابچه‌ای درباره فاعل راستین اول که کامل و تام است و فاعل ناقص که مجاز به شمار می‌آید؛

۲۱ - رسالة إلى المأمون في العلة و المعلول / کتابچه‌ای درباره یک نامه‌نگاری به مأمون خلیفه عباسی (د: ۲۱۸ ق) درباره مقوله علت و معلول؛

۲۲ - اختصار كتاب ايساغوجي لفرفور يوس / کتابچه‌ای درباره دانش منطق و آن کوتاه‌نویسی کردن کتاب ايساغوجی فرفور یوس؛

۲۳ - مسائل كثيره في المنطق وغيره و حدود الفلسفة / سخنی پیرامون پرسش‌هایی بسیار زیاد درباره دانش منطق و جزآن و چهارچوب دانش فلسفه؛

۲۴ - كتاب في المدخل المنطقي باستيفاء القول فيه / کتابچه‌ای درباره مدخل و پیش‌درآمد دانش منطق و کامل کردن سخن درباره آن؛

۲۵ - كتاب في المدخل المنطقي باختصار و ايجاز / کتابچه‌ای درباره مدخل و پیش‌درآمد دانش منطق به گونه کوتاه‌نویسی و کوتاه‌گویی؛

۲۶ - رسالة في المقولات العشر / کتابچه‌ای درباره مقولات ده‌گانه؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه

ابن ابی‌اصیبعه

- ۲۷ - رساله في الابانه عن قول بطليموس في أول كتابه في المَجَسْطِي عن قول ارسطوطاليس في انالوطيقا / كتابچه‌ای در روشن‌گری از سخن بطليموس در آغاز کتابش مجسطی از قول ارسطو در کتابش انالوطيقا؛
- ۲۸ - رساله في الاحتراس من خدع السوفسطائية / كتابچه‌ای درباره چگونگی پرهیز و نگاه‌داری از از فریب‌های سوفسطاییان [اندیش‌وران مغالطه‌گر]؛
- ۲۹ - رساله بایجاز واختصار في البرهان المنطقي / كتابچه‌ای کوتاه‌نویسی‌شده درباره برهان منطقی؛
- ۳۰ - رساله في الأسماء الخمسة اللاحقة لكل المقولات / كتابچه‌ای درباره اسماء پنج‌گانه که پیوست هر مقوله فلسفی منطقی است؛
- ۳۱ - رساله في سمع الكيان / كتابچه‌ای درباره سماع حکمت طبیعی / درس‌های شفاهی از دانش حکمت طبیعی؛
- ۳۲ - رساله في عمل آلة مخرجة الجوامع / كتابچه‌ای درباره ابزار برای شناخت جوامع؛
- ۳۳ - رساله في المدخل إلى الارثماطيقی / كتابچه‌ای درباره مدخل و پیش‌درآمد دانش ارثماطیقای [ریاضیات] که در پنج مقاله است؛
- ۳۴ - رساله إلى أحمد بن المعتصم في كيفية استعمال الحساب الهندي / كتابچه‌ای درباره بررسی کیفیت کاربرد حساب هندی به گونه نامه‌گاری برای احمد فرزند معتصم خلیفه عباسی (د: ۲۲۷ ق)^۱، در چهار مقاله است؛
- ۳۵ - رساله في الابانه عن الأعداد التي ذكره أفلاطن في السياسة / كتابچه‌ای درباره روشنگری اعدادی که افلاطون آن‌ها در کتاب السياسة وارد کرده است؛
- ۳۶ - رساله في تأليف الأعداد / كتابچه‌ای درباره چگونگی تألیف اعداد؛
- ۳۷ - رساله في التوحيد من جهة العدد / كتابچه‌ای درباره توحید الهی از نظر شمارگان و عدد؛
- ۳۸ - رساله في استخراج الخبيء والضمير / كتابچه‌ای درباره بیرون کشیدن پنهان‌شده‌ها و ضمیرها؛
- ۳۹ - رساله في الزجر والفأل من جهة العدد / كتابچه‌ای درباره آزدگی و تفأل از منظر اعداد؛

^۱ شاید مستعین بالله (۲۱۹ - ۲۵۳ ق / ۸۳۴ - ۸۶۷ م)، احمد فرزند محمد فرزند معتصم فرزند هارون رشید باشد.

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبعه

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی اصیبعه

۱۵

- ۴۰ - رسالة في الخطوط و الضرب بعدد الشعير / کتابچه‌ای درباره‌ی خط و ضرب در اعداد مویینه‌ای و اعشاری؛
- ۴۱ - رسالة في الكمية المضافة / کتابچه‌ای درباره‌ی کمیت اضافه‌شده؛
- ۴۲ - رسالة في النسب الزمانية / کتابچه‌ای درباره‌ی نسبت زمانی؛
- ۴۳ - رسالة في الحيل العددية و علم أضرارها / کتابچه‌ای درباره‌ی فریب‌های اعدادنگاری و دانش ضمیرشناسی؛
- ۴۴ - رسالة في إن العالم و كل ما فيه كروي الشكل^۱ / کتابچه‌ای درباره‌ی این جهان و هر آن چه در آن است، گوی‌گونه‌اند؛
- ۴۵ - رسالة في الابانه على إنه ليس شيء من العناصر الأولى و الجرم الأقصى غير كروي^۲ / کتابچه‌ای درباره‌ی این که هیچ عنصر اولیه و هیچ جرمی که در نهایت از آن شکل می‌گیرد، گوی‌گونه نیست؛
- ۴۶ - رسالة في إن الكرة أعظم الأشكال الجرمية و الدائرة أعظم من جميع الأشكال البسطية / کتابچه‌ای درباره‌ی این که جسم کره از جسم‌های دیگر و دایره که شکا ساده است از هر شکل ساده‌ی دیگر بزرگتر و عظیم‌تر هستند؛
- ۴۷ - رسالة في الكريات / کتابچه‌ای درباره‌ی ویژگی‌های حجم کره؛
- ۴۸ - رسالة في عمل السميت على الكرة / کتابچه‌ای درباره‌ی محور، فرم و صورت کره؛
- ۴۹ - رسالة في ان السطح ماء البحر كروي^۳ / کتابچه‌ای درباره‌ی این که سطح آب دریا گوی‌گونه است؛
- ۵۰ - رسالة في تسطيح الكرة / کتابچه‌ای درباره‌ی چگونگی پهن و هموارکردن سطح کره؛
- ۵۱ - رسالة في عمل الخلق الست و استعمالها / کتابچه‌ای درباره‌ی آفرینش چیزهای شش‌گانه و چگونگی کاربردشان؛
- ۵۲ - رسالة الكبرى في التأليف / کتابچه‌ای درباره‌ی مقدمه‌ی فراهم‌آوری یک ابداع و نوآوری؛
- ۵۳ - رسالة في ترتيب النغم الدالة على طبائع الأشخاص العالیه و تشابه التأليف^۴ / کتابچه‌ای درباره‌ی ترتیب ترانه‌های مشخص‌کننده‌ی طبیعت و سرشت کسان و الاجاه و همانندی این ساخته‌ها و نوآوری‌ها؛

^۱ عیون تصحیح امرؤ قیس، ج ۲، ۱۸۴: رسالة في إن العالم و كل ما فيه كروي الشكل.

^۲ عیون تصحیح امرؤ قیس، ج ۲، ۱۸۴: رسالة في الابانه على إنه ليس شيء من العناصر الأولى و الجرم الأقصى غير كروي.

^۳ عیون تصحیح امرؤ قیس، ج ۲، ۱۸۴: رسالة في ان السطح ماء البحر كروي.

^۴ عیون تصحیح امرؤ قیس، ج ۲، ۱۸۴: رسالة في ترتيب النغم الدالة على طبائع الأشخاص الآلیة و تشابه التأليف.

دکتر محمد ابراهیم ذاکر

۵۴ - رساله في المدخل إلى الصناعة الموسيقية / کتابچه‌ای دربارهٔ پیش‌درآمد دانش و هنر موسیقی؛

۵۵ - رساله في الايقاع / کتابچه‌ای دربارهٔ ایقاع که چگونگی جابه‌جاشدن صداها در زمان‌های محدود و نسبت‌های معین؛ وزن موسیقی است؛

۵۶ - رساله في خبر صناعة الشعراء^۱ / کتابچه‌ای دربارهٔ ویژگی‌های صنعت شعر و شاعری است؛

۵۷ - رساله في الأخبار عن صناعة الموسيقى / کتابچه‌ای دربارهٔ ویژگی‌های صنعت موسیقی است؛

۵۸ - مختصر موسیقی في التألیف النغم و صناعة العود / کتابچه‌ای کوتاه‌نویسی شده دربارهٔ آن را ساختن نغمه‌ها و صنعت و هنر عود که آن برای احمد فرزند معتصم^۲ نگاشت؛

۵۹ - رساله في أجزاء جبرية الموسيقية / کتابچه‌ای دربارهٔ بخش لازم دانش موسیقی؛

۶۰ - رساله في أن رؤية الهلال لاتضبط بالحقیقة وإنما القول فيها بالتقريب / کتابچه‌ای دربارهٔ چگونگی دیدن هلال ماه و این که ضبط آن به تقریب انجام می‌گیرد و نه به تحقیق؛

۶۱ - رساله في مسائل سئل عنها من أحوال الكواكب / کتابچه‌ای دربارهٔ پرسش‌ها انجام‌گرفته دربارهٔ وضعیت ستارگان و سیاره‌ها؛

۶۲ - رساله في جواب مسائل طبيعية في کیفیات نجومية سألها ابومعشر عنها / کتابچه‌ای دربارهٔ مسائل طبیعی از کیفیت ستارگان که در پاسخ به پرسش‌های ابومعشر^۳ داده و دارای دو فصل و بخش است؛

۶۴ - رساله فيما يُنسب إليه كل بلد من البلدان إلى برج من البروج و كوكب من الكواكب / کتابچه‌ای دربارهٔ انتساب برجی از برج‌های دوازده‌گانه و یکی از کوكب‌های آسمانی به هر کدام از شهرهاست؛

۶۵ - رساله فيما سئل عنه من شرح ما عرض له من الاختلاف في صور المواليد / کتابچه‌ای پاسخ به پرسشی دربارهٔ چگونگی اختلاف صور موالید؛

^۱ عیون تصحیح امرؤ قیس، ج ۲، ۱۸۴؛ تصحیح نزار رضا، برگه ۲۹۰: رساله في خير صناعة الشعراء.

^۲ شاید مستعین بالله (۲۱۹ - ۲۵۳ ق / ۸۳۴ - ۸۶۷ م): احمد فرزند محمد فرزند معتصم فرزند هارون رشید، دوازدهمین خلیفه عباسی باشد.

^۳ ابومعشر بلخی جعفر فرزند محمد (د: ۲۷۲ ق).

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبعه

- ۶۶ - رساله فیما حکمی من أعمار الناس في الزمن القديم و خلافتها في هذا الزمن^۱ / کتابچه‌ای درباره آن چه از عمر مردم در زمان‌ها گذشته می‌گفتند و اختلاف آن با این زمان؛
- ۶۷ - رساله فی تصحیح عمل نمو دارات الموالید و الهیلاج و الکدخداء^۲ / کتابچه‌ای درباره تصحیح رشد قبایل و اختربینی طول عمر آدمی و رییس ایل؛
- ۶۸ - رساله فی ایضاح علة رجوع الكواكب / / کتابچه‌ای درباره روشنگری علت بازگشت سیارگان و کواکب؛
- ۶۹ - رساله فی الابانة اِنَّ الاختلاف الذي في الاشخاص العالیه لیس علة کیفیات الأول / کتابچه‌ای درباره روشنگری اختلاف اشخاص بلندمرتبت که علت کیفی اولیه نیست؛
- ۷۰ - رساله فی سرعه ما یری من حركة الكواكب اذا كانت فی الافق و ابطائها کما علت / کتابچه‌ای درباره سرعت حرکت و کندی کواکب در افق، همان گونه که دیده می‌شود؛
- ۷۱ - رساله فی الشعاعات / کتابچه‌ای درباره پرتوها [شعاع دایره]؛
- ۷۲ - رساله فی فصل ما بین السیر و عمل الشعاع / کتابچه‌ای درباره مسیر گردش و عمل شعاع دایره؛
- ۷۳ - رساله فی علل الأوضاع النجومیه / کتابچه‌ای درباره علل اوضاع اختربینی؛
- ۷۴ - رساله المنسوبة إلى الاشخاص العالیه المساه سعادة و نحاسة / کتابچه‌ای منسوب به اشخاص بلندپایه است درباره نیکبختی و بدبختی؛
- ۷۵ - رساله فی علل القوى المنسوبة إلى الأشخاص العالیه الدالة علی المطر / کتابچه‌ای منسوب به اشخاص بلندپایه است درباره بارش باران؛
- ۷۶ - رساله فی علل احداث الجو / کتابچه‌ای درباره رویدادهای پدیدآمده در جو؛
- ۷۷ - رساله فی العلة التي لها یكون بعض المواضع تکاد لاتمطر / کتابچه‌ای درباره انگیزه نباریدن باران در برخی از جاها؛

^۱ عیون تصحیح امرؤ قیس، ج ۲، ۱۸۵: رساله فیما کلی من أعمار الناس في الزمن القديم و اختلافها في هذا الزمن؛

^۲ عیون تصحیح امرؤ قیس، ج ۲، ۱۸۵: رساله فی تصحیح عمل نمو دادات الموالید و الهیلاج و الکدخداء

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی اصیبعه

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی اصیبعه

۱۸

۷۸ - رسالة الى زرنب في أسرار النجوم وتعليم مباديء الأعمال / نامه نگاری با زرنب درباره رازهای اخترشناسی و آموزش مقدماتی آن. گویا زرنب یکی از شاگردان او است؛

۷۹ - رسالة في العلة التي تری من الهالات للشمس و القمر و الكواكب و الأضواء النيرة أعني النيرين / کتابچه‌ای درباره انگیزه دیدن هاله‌هایی برای خورشید، ماه و کواکب و پرتوهای نورانی که از منابع نوری تابیده می‌شوند؛

۸۰ - رسالة في اعتذاره في موته دون كماله لسني الطبيعة التي هي مائة و عشرون سنة^۱ / کتابچه‌ای درباره پوزش خواهی او از مرگش که پیش از به کمال رسیدنش و پیش از سنّ طبیعی رخ داد که سن طبیعی یک صد و بیست سال است؛

۸۱ - كلام في الجمرات / کتابچه‌ای درباره جمرات؛

۸۲ - رسالة في النجوم / کتابچه‌ای درباره اخترشناسی؛

۸۳ - رسالة أغراض كتب اقليدس / کتابچه‌ای درباره آرمان‌های اقلیدس در کتاب‌هایش؛

۸۴ - رسالة في إصلاح كتب اقليدس / کتابچه‌ای درباره به‌سازی و درست‌سازی کتاب‌های اقلیدس؛

۸۵ - رسالة في إختلاف المناظر / کتابچه‌ای درباره اختلاف عدسی‌ها؛

۸۶ - رسالة في عمل شكل المتوسطين / کتابچه‌ای درباره عمل شکل متوسطین؛

۸۷ - رسالة في تقريب وتر الدائرة / کتابچه‌ای درباره برآورد وتر دایره؛

۸۸ - رسالة في تقريب وتر التسع / کتابچه‌ای درباره برآورد وتر التسع؛

۸۹ - رسالة في مساحة ايوان / کتابچه‌ای درباره مساحت ایوان؛

۹۰ - رسالة في تقسيم المثلث و المربع و عملها / کتابچه‌ای درباره در تقسیم مثلث و مربع و روش کار آن؛

۹۱ - رسالة في كيفية عمل دائرة مساوية لسطح اسطوانة مفروضة / کتابچه‌ای درباره یافتن اندازه دایره‌ای که در سطح استوانه است؛

^۱ عیون تصحیح امرؤ قیس، ج ۲، ۱۸۵: رسالة في اعتذاره في موته دون كماله اسني الطبيعة التي هي مائة و عشرون سنة.

دکتر محمد ابراهیم
ذکر

- ۹۲ - رساله في شروق الكواكب و غروبها بالهندسة / کتابچه‌ای درباره چگونگی طلوع و غروب کواکب از راه هندسه؛
- ۹۳ - رساله في قسمة الدائرة ثلاثة أقسام / کتابچه‌ای درباره تقسیم دایره به سه بخش؛
- ۹۴ - رساله في إصلاح المقالة الرابعة عشر و الخامسة عشر من كتاب اقليدس / کتابچه‌ای درباره درست‌سازی مقاله چهاردهم و پانزدهم از کتاب اقلیدس؛
- ۹۵ - رساله في البراهين المساحية لم يعرض من الحسابات الفلكية / کتابچه‌ای درباره ادله مساحت‌یابی‌هایی که از پنداشته‌های فلکی به دست می‌آید؛
- ۹۶ - رساله في تصحيح قول ابقلاص في المطالع / کتابچه‌ای درباره سخن ابقلاص درباره جایگاه طلوع؛
- ۹۷ - رساله في اختلاف مناظر المرأة / کتابچه‌ای درباره اختلاف عدسی آینه‌ها؛
- ۹۸ - رساله في صيغة الأسطرلاب بالهندسة / کتابچه‌ای درباره بهره‌وری از اسطرلاب در دانش هندسه؛
- ۹۹ - رساله في استخراج خط نصف النهار و سمت القبلة بالهندسة / کتابچه‌ای درباره استخراج خط نصف النهار و قبله به وسیله دانش هندسه؛
- ۱۰۰ - رساله في عمل الرخامة بالهندسة / کتابچه‌ای درباره عمل ساعت و دایره هندی در دانش هندسه؛
- ۱۰۱ - رساله في إن عمل الساعات على صفحة تنضب على السطح الموازي للفاق خير من غيرها / کتابچه‌ای درباره قرارداد ساعت بر روی یک صفحه موازی با فاق که بهتر و شایسته‌تر است؛
- ۱۰۲ - رساله في استخراج الساعات على نصف كرة بالهندسة / کتابچه‌ای درباره استخراج ساعت بر نیمی از کره در دانش هندسه؛
- ۱۰۳ - رساله في السوانح / کتابچه‌ای درباره سوانح؛
- ۱۰۴ - مسائل في مساحة الأنهار و غيرها / کتابچه پرسش‌هایی درباره مساحت رودخانه‌ها و جزآن؛
- ۱۰۵ - رساله في النسب الزمانية / کتابچه‌ای درباره نسبت زمانی؛
- ۱۰۶ - كلام في العدد / کتابچه‌ای درباره شمارگان و عدد؛
- ۱۰۷ - كلام في المرايا التي تحرق / کتابچه‌ای درباره آینه‌های سوخته؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبه

- ۱۰۸ - رساله في امتناع وجود مساحة الفلك الاقصى المدبر للأفلاك / کتابچه‌ای درباره ناتوانی در گرفتن مساحت دورترین فلک هستی که دربرگیرنده همه افلاک است؛
- ۱۰۹ - رساله في إن طبيعة الفلك مخالفة لطبائع العناصر الأربعة وإنه طبيعة خامسة / کتابچه‌ای درباره مختلف بودن طبیعت فلک با طبایع چهارگانه و این که این طبیعت پنجم به شمار می‌آید؛
- ۱۱۰ - رساله في ظاهريات الفلك / کتابچه‌ای درباره بخش‌های ظاهری و آشکار فلک؛
- ۱۱۱ - رساله في العالم الأقصى / کتابچه‌ای درباره دورترین عالم هستی؛
- ۱۱۲ - رساله في سجد الجرم الأقصى لباريه / کتابچه‌ای درباره سجود دورترین نقطه و جرم هستی برای خدایش و آفریننده‌اش؛
- ۱۱۳ - رساله في الرد على المنانية في العشر مسائل في موضوعات الفلك / کتابچه‌ای درباره رد کردن دیدگاه‌های مانویان درباره ده مسأله از موضوعات فلکی؛
- ۱۱۴ - رساله في الصور / کتابچه‌ای درباره صورت‌ها؛
- ۱۱۵ - رساله في إنه لا يمكن أن يكون جرم العالم بلانهاية / کتابچه‌ای درباره این که نمی‌تواند جرم عالم بی‌نهایت باشد؛
- ۱۱۶ - رساله في المناظر الفلكية / کتابچه‌ای درباره مناظر و مرایا در اخترشناسی؛
- ۱۱۷ - رساله في امتناع الجرم الأقصى من الاستحالة / کتابچه‌ای درباره امتناع جرم اقصی از استحاله شدن؛
- ۱۱۸ - رساله في صناعة بطليموس الفلكية / کتابچه‌ای درباره هنر و دانش فلکی بطلمیوس؛
- ۱۱۹ - رساله في تناهي جرم العالم / کتابچه‌ای درباره پایان یافتن جرم عالم هستی؛
- ۱۲۰ - رساله في ماهية الفلك و اللون اللازم اللازوردي المحسوس من جهة السماء / کتابچه‌ای درباره ماهیت فلک و رنگ لازوردی آن که برگرفته از آسمان است؛
- ۱۲۱ - رساله في البرهان على الجسم السائر و ماهية الأضواء و الأظلام / کتابچه‌ای درباره اجسام گرداننده و ماهیت روشنایی و تاریکی؛
- ۱۲۲ - رساله في المعطيات / کتابچه‌ای درباره داده‌ها؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبیه

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی اصیبعه

- ۱۲۳ - رساله في تركيب الأفلاك / کتابچه‌ای درباره ترکیب افلاک؛
- ۱۲۴ - رساله في الأجرام الهابطة من العلو و سبق بعضها بعضاً / کتابچه‌ای درباره اجسام فروپایین افتاده از بالا یکی پس از دیگری؛
- ۱۲۵ - رساله في العمل بالآلة المسماة الجامعة / کتابچه‌ای درباره چگونگی کارکردن با ابزاری به نام جامعه برای یافتن مساحت برخی از شکل‌ها؛
- ۱۲۶ - رساله في كيفية رجوع الكواكب المتحيرة / کتابچه‌ای درباره چگونگی بازگشت کواکب سرگردان؛
- ۱۲۷ - رساله في الطب البقراطي / کتابچه‌ای درباره پزشکی از دیدگاه بقراط است؛
- ۱۲۸ - رساله في الأدوية المشفية من الروائح المؤذية / کتابچه‌ای درباره داروهای بهبودبخش بوی‌های آزاردهنده؛
- ۱۲۹ - رساله في علة نفث الدم / کتابچه‌ای درباره علت بیماری خون‌برآمدن دهانی؛
- ۱۳۰ - رساله في كيفية إسهال الأدوية و إنجذاب الأخلاط / کتابچه‌ای درباره چگونگی کیفیت روان‌سازی داروهای و کشیدن خلط‌ها؛
- ۱۳۱ - رساله في تدبير الأصحاء / کتابچه‌ای درباره چگونگی پاییدن تندرستان؛
- ۱۳۲ - رساله في أشفیه السموم / کتابچه‌ای درباره چگونگی رهایی و بهبودی از کارکرد زهرها؛
- ۱۳۳ - رساله في علة بحارين الأمراض الحادة / کتابچه‌ای درباره انگیزه پیدایش بحران در بیماری‌های سخت؛
- ۱۳۴ - رساله في تبیین العضو الرئيس من جسم الانسان و الابانة عن الألباب / کتابچه‌ای درباره مشخص نمودن اندام ریسی در تن آدمی و روشنگری از مغز؛
- ۱۳۵ - رساله كيفية الدماغ / کتابچه‌ای درباره چگونگی کارکرد مغز؛
- ۱۳۶ - رساله في علة الجذام و أشفیه / کتابچه‌ای درباره بیماری جذام و راه‌های بهبودبخشی آن؛
- ۱۳۷ - رساله في عضة الكلب الكلب / کتابچه‌ای درباره گازگرفتگی سگ‌ها؛
- ۱۳۸ - رساله في الأعراض الحادثة من البلغم و علة موت الفجأة / کتابچه‌ای درباره پیامدهای پدیدآمده از گردآمدن بلغم و بیماری مرگ یک‌باره؛

دکتر محمد ابراهیم

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی اصیبعه

۲۲

- ۱۳۹ - رساله في وجع المعدة والنقرس / کتابچه‌ای دربارهٔ درد و بیماری معده و نقرس؛
- ۱۴۰ - رساله الى رجل في علة شكاها إليه في بطنه و يده / کتابچه‌ای نامه‌نگاری گونه او (کندی) با بیماری که گله از درد شکم و دست خود داشت؛
- ۱۴۱ - رساله في اقسام الحميات / کتابچه‌ای دربارهٔ گونه‌های تب؛
- ۱۴۲ - رساله في علاج الطحال الجاسي من الأعراض السوداوية / کتابچه‌ای دربارهٔ چگونگی درمان سپرز برجسته و بزرگ‌شده از پیامدهای گردآمدن سودا؛
- ۱۴۳ - رساله في اجساد الحيوان إذا فسدت / کتابچه‌ای دربارهٔ لاشهٔ تباه‌شدهٔ جانوران؛
- ۱۴۴ - رساله في تدبير الأطعمة / کتابچه‌ای دربارهٔ برنامهٔ خوراکی؛
- ۱۴۵ - رساله في صنعة أطعمة من غير عناصرها / کتابچه‌ای دربارهٔ چگونگی ساخت خوراکی‌ها بدون آن که دربارهٔ عناصر و مواد اولیهٔ آن‌ها گفتگویی صورت گیرد؛
- ۱۴۶ - رساله في الحياة / کتابچه‌ای دربارهٔ زندگی؛
- ۱۴۷ - كتاب الأدوية الممتحنة / کتابچه‌ای دربارهٔ داروهای آزموده‌شده؛
- ۱۴۸ - كتاب الاقرباديين / کتابچه‌ای دربارهٔ داروهای ترکیبی (کتاب قرابادین)؛
- ۱۴۹ - رساله في الفرق بين الجنون العارض من مس الشياطين و بين ما يكون من فساد الأخلاط / کتابچه‌ای دربارهٔ فرق میان دیوانگی از لمس اهریمن و تباهی خلط‌ها؛
- ۱۵۰ - رساله في الفراسة / کتابچه‌ای دربارهٔ چهره‌شناسی و ریخت‌شناسی جهت خرید بردگان؛
- ۱۵۱ - رساله في ايضاح العلة في السمائم القاتلة السمائية و هو على المقال المطلق الوباء / کتابچه‌ای دربارهٔ روشننگری بیماری زهرآگین کُشندهٔ آسمانی که به مطلق آن را بیماری وباء گویند؛
- ۱۵۲ - رساله في الحيلة لدفع الأحزان / کتابچه‌ای دربارهٔ راهی برای دورکردن غم و اندوه؛
- ۱۵۳ - جوامع كتاب الأدوية المفردة لجالينوس / کتابچه‌ای دربارهٔ گزینش بخش‌هایی از کتاب داروهای تکی جالینوس؛

دکتر محمد ابراهیم

- ۱۵۴ - رسالة في الابانه عن منفعة الطب إذا كانت صناعة النجوم مقرونة بدلائلها / کتابچه‌ای درباره روشنگری سودمندی‌ها دانش پزشکی، در صورتی نشانه‌های دانش اختربینی نزدیک به درستی و راستی باشند؛
- ۱۵۵ - رسالة في اللثغة للأخرس / کتابچه‌ای درباره بیماری لکنت زبان از گونه لثغه در میان افراد لال؛
- ۱۵۶ - رسالة في مقدمة المعرفة بالاستدلال بالأشخاص العالية على المسائل / کتابچه‌ای درباره پیش‌درآمدی در دانش پزشکی با استدلال برای اشخاص والجاه به گونه پرسش و پاسخ؛
- ۱۵۷ - رسالة في مدخل الأحكام على المسائل / کتابچه‌ای درباره احکام اختربینی به گونه پرسش و پاسخ؛
- ۱۵۸ - رسالة الأولى إلى صناعة الأحكام بتقاسيم / کتابچه نخست درباره صنعت اختربینی به روش درختچه‌ای تقسیم‌بندی شده است؛
- ۱۵۹ - رسالة الثاني إلى صناعة الأحكام بتقاسيم / کتابچه دوم درباره صنعت اختربینی به روش درختچه‌ای تقسیم‌بندی شده است؛
- ۱۶۰ - رسالة الثالثة إلى صناعة الأحكام بتقاسيم / کتابچه سوم درباره صنعت اختربینی به روش درختچه‌ای تقسیم‌بندی شده است؛
- ۱۶۱ - رسالة في الأخبار عن كمية ملك العرب / کتابچه درباره خبر از اندازه چندیابی ملک اعراب و آن به نام رسالة في إقتران التحسين في برج السرطان نام دارد،
- ۱۶۳ - رسالة في قدر منفعة الاختبارات / کتابچه درباره اندازه سودمندی آزموده شده‌ها؛
- ۱۶۴ - رسالة المختصرة في حدود المواليد / کتابچه کوتاه‌نویسی شده درباره چهارچوب زاده‌شدن نوزادان؛
- ۱۶۵ - رسالة في قدر منفعة صناعة الأحكام و من الرجل المسمى منجماً باستحقاق / کتابچه درباره سودمندی دانش اختربینی از کسی که به درستی منجم نامیده می‌شود؛
- ۱۶۶ - رسالة في تحويل سني المواليد / کتابچه‌ای درباره اندازه سنی زاده‌شدگان؛
- ۱۶۷ - رسالة في الاستدلال بالكسوفات على الحوادث / کتابچه‌ای درباره نشانه‌های کسوف بر حوادث؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبعه

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی اصیبعه

۲۴

- ۱۶۸ - رسالة في الرد على المنانبة / کتابچه‌ای درباره رد مانویان؛^۱
- ۱۶۹ - رسالة في الرد على الثنوية / کتابچه‌ای درباره رد ثنویان؛
- ۱۷۰ - رسالة في الاحتراس من خدع السوفسطائية / کتابچه‌ای درباره پرهیز از فریب سوفسطاییان؛
- ۱۷۱ - رسالة في نقض مسائل الملحدين / کتابچه‌ای درباره رد پرسش‌های کافران؛
- ۱۷۲ - رسالة في تثبيت الرسل عليهم السلام / کتابچه‌ای درباره تثبیت کار پیامبران علیهم السلام؛
- ۱۷۳ - رسالة في الاستطاعة و زمان كونها / کتابچه‌ای درباره استطاعت و زمان شکل‌گیری آن؛
- ۱۷۴ - رسالة في الرد على من زعم أن للاجرام في هويتها في الجو توقيفات / کتابچه‌ای درباره رد باور کسانی که می‌گویند در هويت جرم‌ها، امکانی است که در جو توقف‌هایی دارند؛
- ۱۷۵ - رسالة في بطلان قول من زعم أن بين الحركة الطبيعية و العرضية بسكون / کتابچه‌ای درباره رد باور کسانی که می‌گویند میان حرکت طبیعی و عرضی سکونی وجود دارد؛
- ۱۷۶ - رسالة في أن الجسم في اول ابداعه لساكن و لا متحرك ظن باطل / کتابچه‌ای درباره باور کسانی که می‌گویند هر جسم در آغاز ساخته شدنش نه ساکن و نه متحرک است، گمان اشتباهی خواهد بود؛
- ۱۷۷ - رسالة في التوحيد بتفسيرات / کتابچه‌ای درباره توحید در تفسیرهای گوناگون؛
- ۱۷۸ - رسالة في بطلان قول من زعم أن جزأ لا يتجزأ / کتابچه‌ای درباره نادرستی سخن کسانی که براین باورند که جزء کوچک تجزیه‌پذیر نیست؛
- ۱۷۹ - رسالة في جواهر الأجسام / کتابچه‌ای درباره گوهر هر جسم؛^۲
- ۱۸۰ - رسالة في اوائل الجسم / کتابچه‌ای درباره اجسام اولیه؛

^۱ عیون، نزار رضا، برگه ۲۹۱: - رسالة في الرد على المنانبة.

^۲ عیون، نزار رضا، برگه ۲۹۱: - رسالة في بطلان قول من زعم أن جزأ لا يتجزأ / کتابچه‌ای درباره نادرستی سخن کسانی که براین باورند که جزء کوچک تجزیه‌پذیر نیست؛ رسالة في جواهر الأجسام / کتابچه‌ای درباره گوهر هر جسم؛

دکتر محمد ابراهیم

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی اصیبعه

۲۵

- ۱۸۱ - رساله في افتراق الملل في التوحيد و إنبهم مجمعون على التوحيد قد خالف صاحبه / کتابچه‌ای دربارهٔ فرق داشتن دیدگاه‌های ملت‌های گوناگون دربارهٔ توحید، در حالی همگی یگانه‌پرست‌اند و فرقهٔ دیگر مخالفت عقیدتی دارند؛
- ۱۸۲ - رساله في المتجسد / کتابچه‌ای دربارهٔ شکل دادن صورت خارجی یک جسم و جسم و حجم دادن به چیزی؛
- ۱۸۳ - رساله في البرهان / کتابچه‌ای دربارهٔ برهان؛
- ۱۸۴ - کلام له مع ابن الراوندي في التوحيد / کتابچه‌ای دربارهٔ گفتگوی کندی با ابن‌راوندی دربارهٔ موضوع و یکتاپرستی؛
- ۱۸۵ - کلام رد به علی بعض المتکلمين / کتابچه‌ای دربارهٔ ردیبه او بر برخی از متکلمان؛
- ۱۸۶ - رساله في ماهية ما لانهاية له و ما الذي يقال لانهاية له و بأي نوع يقال ذلك / کتابچه‌ای دربارهٔ ماهیت چیزی که بی‌نهایت است و به چه چیزی بی‌نهایت می‌گویند و به کدامین گونهٔ آن اطلاق می‌شود؛^۱
- ۱۸۷ - رساله إلى محمد بن الجهم في الابانة عن وحدانية الله عز و جل و عن تناهي جرم الكل / کتابچه‌ای نامه‌نگاری گونه از کندی به محمد فرزند جهم دربارهٔ روشنگری یگانگی خداوند بزرگ و دربارهٔ بی‌نهایت بودن جرم کل؛
- ۱۸۸ - رساله في الاكفار والتضليل / کتابچه‌ای دربارهٔ تکفیر و گمراه‌سازی؛
- ۱۸۹ - رساله في أن النفس جوهر بسيط غير دائر مؤثر في الأجسام / کتابچه‌ای دربارهٔ نفس دارای گوهر ساده‌ای است که چرخنده نیست و در اجسام تأثیرگذار است؛
- ۱۹۰ - رساله في ما للنفس ذكره و هي في عالم العقل قبل كونها في عالم الحس / کتابچه‌ای دربارهٔ هر سخنی از نفس و این پیش از شکل‌گیری اش در عالم عقل، در عالم حس بوده است؛
- ۱۹۱ - رساله في خبر اجتماع الفلاسفة على الرموز العشقية / کتابچه‌ای دربارهٔ اتفاق نظر فیلسوفان دربارهٔ رازهای عشق؛
- ۱۹۲ - رساله في علة النوم والرؤيا و مايرمز به النفس / کتابچه‌ای دربارهٔ علت خواب و رویا و آن چه نفس بدان رمز و اشاره می‌کند؛

^۱ عیون، نزار رضا، برگهٔ ۲۹۲: - رساله في ماهية ما لانهاية له و ما الذي يقال لانهاية له و بأي نوع يقال ذلك؛

دکتر محمد ابراهیم

- ۱۹۳ - رسالة في أن ما بالانسان إليه حاجة مباح له في العقل قبل أن يحضر / کتابچه‌ای درباره آن چه آدمی بدان نیاز دارد و پیش از در دسترس قرارگیرد، مباح است؛
- ۱۹۴ - رسالته الكبرى في السياسة / کتابچه بزرگ او درباره سیاست؛
- ۱۹۵ - رسالة في تسهيل سبل الفضائل / کتابچه‌ای درباره چگونگی آسان‌سازی راه‌های دستیابی به فرزاندگی و فضیلت؛^۱
- ۱۹۶ - رسالة في سياسة العامة / کتابچه‌ای درباره سیاست عمومی و فراگیر؛
- ۱۹۷ - رسالة في الأخلاق / کتابچه‌ای درباره اخلاق؛
- ۱۹۸ - رسالة في التنبيه على الفضائل / کتابچه‌ای درباره آگاه‌سازی فرزاندگی و فضیلت؛
- ۱۹۹ - رسالة في نوادر الفلاسفة / کتابچه‌ای درباره شگفتی‌های فیلسوفان؛
- ۲۰۰ - رسالة في خبر فضيلة سقراط / کتابچه‌ای درباره فضیلت سقراط؛
- ۲۰۱ - رسالة في ألقاب سقراط / کتابچه‌ای درباره الفاظ سقراط؛
- ۲۰۲ - رسالة في محاوره جرت بين سقراط و ارسواس / کتابچه‌ای درباره گفتگویی میان سقراط و ارسواس؛
- ۲۰۳ - رسالة في خبر موت سقراط / کتابچه‌ای درباره خیر درگذشت سقراط؛
- ۲۰۴ - رسالة فيما جرى بين سقراط و الحرائيين / کتابچه‌ای درباره آن چه که میان سقراط حرانیان گذشت؛
- ۲۰۵ - رسالة في خبر العقل / کتابچه‌ای درباره عقل؛
- ۲۰۶ - رسالة في العلة الفاعلة القريبة للكون والفساد في الكائنات الفاسدات / کتابچه‌ای درباره علت کون و فساد در کائنات فاسدشدنی؛
- ۲۰۷ - رسالة في العلة التي لها قيل النار والهواء والماء والأرض عناصر تجمع الكائنة الفاسدة وهي وغيرها يستحيل بعضها إلى بعض / کتابچه‌ای درباره علت آتش، هوا، آب و زمین که عناصر هستند که کائنات فسادپذیر را جمع می‌کنند. اینها و دیگر چیزها توان استحاله‌شدن به همدیگر را دارند؛

^۱ عیون، نزار رضا، برکه ۲۹۲: - رسالة في تسهيل سبل الفضائل؛ رسالة في سياسة العامة؛ رسالة في الأخلاق؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبعه

- ۲۰۸ - رساله في اختلاف الأزمنة التي تظهر فيها قوى الكيفيات الأربع الأولى / کتابچه‌ای دربارهٔ اختلاف زمان‌هایی که نیروی کیفیت عناصر اولیه در آن‌ها آشکار می‌گردند؛
- ۲۰۹ - رساله في النسب الزمانية / کتابچه‌ای دربارهٔ نسبت زمانی؛
- ۲۱۰ - رساله في علة اختلاف أنواع السنة / کتابچه‌ای دربارهٔ انگیزهٔ اختلاف سال‌ها با یکدیگر؛
- ۲۱۱ - رساله في ماهية الزمان و ماهية الدهر و الحين و الوقت / کتابچه‌ای دربارهٔ ماهیت زمان، دهر، حین و وقت؛
- ۲۱۲ - رساله في العلة التي لها يبرد أعلى الجو و يسخن ما قرب من الأرض / کتابچه‌ای دربارهٔ انگیزهٔ سردی بخش بالای جو و گرمی بخش نزدیک به زمین؛
- ۲۱۳ - رساله في الأثر الذي يظهر في الجو و يسمى كوكباً / کتابچه‌ای دربارهٔ اثر آشکارشدنی در جو که بدان کوكب گویند؛
- ۲۱۴ - رساله في الكواكب الذي ظهر و رصده أياماً حتى اضمحل / کتابچه‌ای دربارهٔ کوكبی که آشکار شده و چندین روز رصد شده تا این که از میان رفته است؛
- ۲۱۵ - رساله في الكوكب ذي الذؤابة / کتابچه‌ای دربارهٔ کوكب ذي الذؤابة؛
- ۲۱۶ - رساله في العلة الحادث بها البرد في آخر الشتاء في الابان [الأيام] المسمى أيام العجوز / کتابچه‌ای دربارهٔ انگیزهٔ سردی روزهای آخر زمستان و روشنگری دربارهٔ اصطلاح أيام العجوز؛
- ۲۱۷ - رساله في العلة لكون الضباب و الأسباب المحدثه له / کتابچه‌ای دربارهٔ انگیزهٔ پیدایش مه و دلایل شکل‌گیری آن؛
- ۲۱۸ - رساله فيما رصد من الأثر العظيم في سنة اثنتين و عشرين و مائتين للهجرة / کتابچه‌ای دربارهٔ اثر شگرف و بزرگی که در سال ۲۲۲ ق رصد شد؛
- ۲۱۹ - رساله في الآثار العلوية / کتابچه‌ای دربارهٔ آثار علوی؛
- ۲۲۰ - رساله إلى ابنه أحمد في اختلاف مواضع المساكن من كرة الأرض / کتابچه‌ای دربارهٔ اختلاف جایگاه مساکن مردم باهم در کرهٔ زمین. او در این کتابچه کتاب المساکن تاودوسیوس را گزاره کرده است؛
- ۲۲۱ - رساله في علة حدوث الرياح في باطن الأرض المحدثه كثير الزلازل و الخسوف / کتابچه‌ای دربارهٔ انگیزهٔ گردآمدن و شکل‌گیری بادهای درون زمین جاهای پُرزلزله‌خیز و پُر خسوف؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبعه

- ۲۲۲ - رساله في عله اختلاف الأزمان في السنة وانتقالها بأربعة فصول مختلفة / کتابچه‌ای دربارهٔ اختلاف چهار زمان سال و انتقال آن به چهار فصل سال؛
- ۲۲۳ - كلام في عمل السمات / کتابچه‌ای دربارهٔ سمت و سو؛
- ۲۲۴ - رساله في أبعاد مسافات الأقاليم / کتابچه‌ای دربارهٔ ابعاد مسافت‌های میان اقلیم‌های هفت گانهٔ جهان؛
- ۲۲۵ - رساله في المساكن / کتابچه‌ای دربارهٔ مسکن و زیست‌گاه؛
- ۲۲۶ - رساله في الربع المسكون / کتابچه‌ای دربارهٔ بخش مسکونی زمین؛
- ۲۲۷ - رساله في أخبار أبعاد الأجرام / کتابچه‌ای دربارهٔ فاصلهٔ میان اجرام آسمانی؛
- ۲۲۸ - رساله في استخراج بعد مركز القمر من الأرض / کتابچه‌ای دربارهٔ چگونگی دست‌یابی فاصلهٔ مرکز ماه تا زمین؛
- ۲۲۹ - رساله في استخراج آلة عملها يستخرج بها أبعاد الأجرام / کتابچه‌ای دربارهٔ ابزاری برای پیدا کردن فاصلهٔ اجرام آسمانی؛
- ۲۳۰ - رساله في عمل آلة يعرف بها بعد المعاينات / کتابچه‌ای دربارهٔ ابزاری برای شناخت فاصلهٔ دید رصدکنندگان؛
- ۲۳۱ - رساله في معرفة أبعاد قلل الجبال / کتابچه‌ای دربارهٔ شناخت فاصلهٔ میان قله‌های کوه‌ها؛
- ۲۳۲ - رساله إلى أحمد بن محمد الخراساني فيما بعد الطبيعة و ايضاح تناهي جرم العالم / کتابچه‌ای دربارهٔ نامه‌نگاری کندی به احمد فرزند محمد خراسانی دربارهٔ ماوراءالطبیعه و روشننگری انتهای جرم عالم هستی؛
- ۲۳۳ - رساله في مقدمة الأخبار / کتابچه‌ای دربارهٔ پیش‌زمینهٔ اخبار؛
- ۲۳۴ - رساله في تقدمه المعرفة بالأحداث / کتابچه‌ای دربارهٔ پیش‌زمینهٔ شناخت رویدادها؛
- ۲۳۵ - رساله في مقدمة الخبر / کتابچه‌ای دربارهٔ پیش‌زمینهٔ خبر؛^۱
- ۲۳۶ - رساله في تقدمه المعرفة في الاستدلال بالأشخاص السماوية / کتابچه‌ای دربارهٔ پیش‌زمینهٔ شناخت اشخاص آسمانی؛

^۱ عیون، امرؤالقیس، ج ۲، ۱۸۹: تکرار «رساله في تقدمه الأخبار»؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبعه

۲۳۷ - رساله في أنواع الجواهر والأشباه / کتابچه‌ای درباره‌ی گونه‌های گوهرها و مانندشان؛

۲۳۸ - رساله في نعت الحجاره و الجواهر و معادنہا و جیدہا و ردیہا و اثمانہا / کتابچه‌ای درباره‌ی شناخت ویژگی‌های سنگ‌ها، گوهرها و معدن و کان آن‌ها، گونه‌ی خوب و بد و بهای آن‌ها؛

۲۳۹ - رساله في تلويح الزجاج / کتابچه‌ای درباره‌ی داغ کردن شیشه؛

۲۴۰ - رساله فيما يصبغ فيعطى بها لوناً / کتابچه‌ای درباره‌ی آن چه رنگ‌کننده است به جسم دیگر رنگی می‌دهد؛

۲۴۱ - رساله في أنواع الحديد والسيوف و جیدہا و مواضع انتسابہا / کتابچه‌ای درباره‌ی گونه‌های آهن و شمشیر، خوب آن و جایگاه ساخته‌شدنش، منظور جایگاهی که بدان نسبت می‌دهند؛

۲۴۲ - رساله إلى أحمد بن معتصم بالله فيما يطرح على الحديد والسيوف حتى لاتنلّم ولا تكل / کتابچه‌ای نامه‌نگاری گونه درباره‌ی آهن و شمشیر؛

۲۴۳ - رساله في الطائر الانسى / کتابچه‌ای درباره‌ی پرندۀ مینوی؛

۲۴۴ - رساله في تمریح الحمام / کتابچه‌ای درباره‌ی زوجن‌مالی و مالش دادن در گرمابه؛

۲۴۵ - رساله في طرح على البيض / کتابچه‌ای درباره‌ی طرح بر روی تخم‌مرغ؛

۲۴۶ - رساله في انواع النخل و كرائمه / کتابچه‌ای درباره‌ی گونه‌های درخت خرما و ارزشمندهای آن‌ها؛

۲۴۷ - رساله في عمل القمقم الصباح / کتابچه‌ای درباره‌ی کارکرد سبویی که در فریاد کیشند؛

۲۴۸ - رساله في العطر و أنواعه / کتابچه‌ای درباره‌ی خوشبوکننده‌ها و عطر و گونه‌های آن؛

۲۴۹ - رساله في كيمياء العطر / کتابچه‌ای درباره‌ی کیمیای عطر؛

۲۵۰ - رساله في الأسماء المعماة / کتابچه‌ای درباره‌ی نام‌های معماگونه؛

۲۵۱ - رساله في التنبيه على خدع الكيمائيين / کتابچه‌ای درباره‌ی هشدار به شناخت فریب‌کاری کیمیایان؛

۲۵۲ - رساله في الاثرين المحسوسين في الماء / کتابچه‌ای درباره‌ی دو اثر محسوس در آب؛

۲۵۳ - رساله في المدّ و الجزر / کتابچه‌ای درباره‌ی مدّ و جزر؛

۲۵۴ - رساله في اركاب الخيل / کتابچه‌ای درباره‌ی اسب‌سواری؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه

ابن ابی‌اصیبعه

- ۲۵۵ - رسالته الكبيرة في الأجسام الغائصة في الماء [رسالته المسمى ب رسالة الكبيرة] / کتابچه‌ای درباره اجسام شناور در آب؛
- ۲۵۶ - رسالة في الأجرام الهابطة / کتابچه‌ای درباره اجرام فروپایین افتاده از آسمان؛
- ۲۵۷ - رسالة في عمل المرايا المحرقة / کتابچه‌ای درباره کار آینه‌های سوزاننده؛
- ۲۵۸ - رسالة في شعار المرآت / کتابچه‌ای درباره آینه؛
- ۲۵۹ - رسالة في اللفظ / کتابچه‌ای درباره واژه‌شناسی که در سه کتابچه یکم و دوم و سوم گرد آمده است؛
- ۲۶۰ - رسالة في الحشرات / کتابچه‌ای درباره حشرات؛
- ۲۶۱ - مصور عطاردي / کتابچه‌ای درباره سیاره عطارد؛
- ۲۶۲ - رسالة في جواب أربع عشرة مسألة طبيعيات سألها عنها بعض أخوانه / کتابچه‌ای درباره پاسخ به پرسش‌های چهاردگانه طبیعيات که برخی از پرسیده بودند؛
- ۲۶۳ - رسالة في جواب ثلاث مسائل سأل عنها / کتابچه‌ای درباره پاسخ به سه پرسش پرسیده شده از او؛
- ۲۶۴ - رسالة في قصة المتفلسف بالسكوت / کتابچه‌ای درباره داستان فیلسوف خاموش؛
- ۲۶۵ - رسالة في الرعد و البرق و الثلج و البرد و الصواعق و المطر / کتابچه‌ای درباره تندر، آذرخش، برف، سرما، صاعقه و باران؛
- ۲۶۶ - رسالة في بطلان دعوى المدعين صنعة الذهب و الفضة و خدعهم / کتابچه‌ای در رد دیدگاه مدعیان صنعت طلا و نقره و فریب‌کاری ایشان؛
- ۲۶۷ - رسالة في الابانه إن اختلاف الذي في الأشخاص العالية ليس علة الكيفيات الأولى كما هي علة ذلك في التي تحت الكون و الفساد و لكن علة ذلك حكمة مبدع الكل عز و جل / کتابچه‌ای درباره روشنگری اختلاف در میان اشخاص عالی‌رتبه، جزو علت کیفی اولیه نیست، همان‌گونه که علت کون و فساد است، ولی علت اصلی حکمت ابداع‌کننده آن خداوند بزرگ است؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبعه

- ۲۶۸ - رساله في قلع الآثار من الثياب وغيرها / کتابچه‌ای دربارهٔ چگونگی زدودن لکه‌های پدیدآمده بر روی پوشاک و جز آن؛
- ۲۷۱ - رساله إلى يوحنا بن ماسويه في النفس وأفعالها / کتابچه‌ای نامه‌نگاری گونه به یوحنا فرزند ماسویه (۱۶۰ - ۲۴۳ ق) دربارهٔ نفس و افعال آن؛
- ۲۷۲ - رساله في ذات الشعبتين / کتابچه‌ای دربارهٔ دارندهٔ دو شاخه و گروه؛
- ۲۷۳ - رساله في علم الحواس / کتابچه‌ای دربارهٔ دانش حس‌شناسی؛
- ۲۷۴ - رساله في صفة البلاغة / کتابچه‌ای دربارهٔ ویژگی دانش بلاغت؛
- ۲۷۵ - رساله في قدر المنفعة بأحكام النجوم / کتابچه‌ای دربارهٔ اندازهٔ سودمندی دانش اختربینی؛
- ۲۷۶ - كلام في المبدع الأول / سخنی دربارهٔ ابداع‌کنندهٔ نخست؛
- ۲۷۷ - رساله في صنعة الأخبار والليق / کتابچه‌ای دربارهٔ هنر ساخت مرکب و ليقه؛
- ۲۷۸ - رساله إلى بعض اخوانه في رموز الفلاسفة في المجسات، کتابچه را برای برخی از دوستانش که دربارهٔ رازهای فیلسوفان در نبض‌گیری نگاشته است؛
- ۲۷۹ - رساله في عناصر الأخبار / کتابچه‌ای دربارهٔ عناصر خبر؛
- ۲۸۰ - كتاب في الجواهر الخمسة / کتابچه‌ای دربارهٔ گوهرهای پنج‌گانه؛
- ۲۸۱ - رساله إلى أحمد بن المعتصم في تجويز إجابة الدعاء من الله عز وجل لمن دعا به، کتابچه‌ای دربارهٔ تجویز اجابت دعا از سوی خداوند بزرگ برای کسانی که او را دعا می‌کنند و از او چیزی می‌خواهند. او آن را برای احمد فرزند معتصم نگاشته است؛
- ۲۸۲ - رساله في الفلك و النجوم و لم قسمت دائرة فلك البروج على اثني عشر قسماً و في تسميتهم السعود و النحوس و بيوتها و اشرافها و حدودها بالبرهان الهندسي / کتابچه‌ای دربارهٔ فلک و ستارگان و این چرا دایرهٔ فلک به دوازده بخش و برج تقسیم می‌شود و گروهی سعادت و گروهی بدیمن و بخش‌های خانه و اشراف و حدود آن با برهان هندسی ثبت می‌شود؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی اصیبعه

کتاب‌نامه

نمایه کتاب و مقاله

ابن النفیس، پول گلیونگی، سلسلة أعلام العرب، ش ۵۷، برگه ۷۲.

أبو بکر الرازی، حیاته و آثاره، فرات فائق خطاب، بغداد ۱۹۷۳ م.

إثبات الطب، ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م).

إخبار العلماء بأخبار الحكماء، ابن قفطی، جمال الدین ابوالحسن علی فرزند قاضی اشرف یوسف شیبانی (۵۷۷ - ۶۴۶ ق / ۱۱۶۷ - ۱۲۴۸ م)، چ. لیپرت؛ چاپ لایپزیگ ۱۹۰۳ م؛ به کوشش محمدمبین خانجی، قاهره، ۱۳۲۶ ق؛ تاریخ الحكماء، برگردان پارسی اخبار العلماء، از ناشناسی (۱۰۹۹ ق) به دستور شاه سلیمان صفوی، تصحیح بهین دارایی، تهران، ۱۳۴۷ خ. اختصار کتاب ایساغوجی لفرفور یوس / کتابچه‌ای درباره دانش منطق و آن کوتاه‌نویسی کردن کتاب ایساغوجی فرفور یوس، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛

إختیارات [إختیارات أبي يوسف الكندي الأدوية الممتحنة المجربة، ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م).

أدب الکاتب، ابن قُتیبه، ابومحمد عبدالله (۲۱۳ - ۲۷۶ ق / ۸۲۸ - ۸۸۹ م) فرزند مسلم فرزند قتیبه دینوری مروزی (أعلام زرکلی، ج ۴، ۲۸۰)

الأدوية الممتحنة / کتابچه‌ای درباره داروهای آزموده‌شده، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛

أعلام قاموس الرجال لاشهر الرجال و النساء من العرب و المستعربین و المسشرقین، خیرالدین زرکلی (۱۸۹۳-۱۹۷۶ م)، چاپ دوم، چاپخانه کوستاتسوماس و شرکا، ۱۳۷۳ ق / ۱۹۵۴ م.

أغراض الطیبة و المباحث العلابیة، زین الدین ابوالفضائل سید اسماعیل فرزند حسین جرجانی (۴۳۴ - ۵۳۵ ق / ۱۰۴۲ - ۱۱۴۰ م)، پژوهش حسن تاج‌بخش، دانشگاه تهران، ۱۳۸۴ خ.

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبه

الاقربادین / کتابچه‌ای دربارهٔ داروهای ترکیبی (کتاب قرابادین)، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛ (۸۷۳ م)؛

أقسام العلم الانسي / اقسام علم انسانی، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
الامامة و السياسة، ابن قتیبه، ابومحمد عبدالله (۲۱۳ - ۲۷۶ ق / ۸۲۸ - ۸۸۹ م) فرزند مسلم فرزند قتیبه دینوری مروزی (أعلام زرکلی، ج ۴، ۲۸۰)

بررسی چگونگی پیدایش دانش و هنر پزشکی از دیدگاه ابن ابی اصیبعه (۵۹۵ - ۶۶۸ ق / ۱۱۹۹ - ۱۲۷۰ م)، بخش یکم کتاب عیون الأنباء فی طبقات الأطباء، ابن ابی اصیبعه، موفق‌الدین ابوالعباس احمد فرزند قاسم فرزند خلیفه فرزند یونس سعدی خزرجی، پژوهش و برگردان محمدابراهیم ذاکر، انتشارات زعیم زیر نظر انجمن گیاه‌درمانی، تهران، ۱۳۹۳ خ، برگه ۶۱ - ۸۸.

تأثیرگذاری گندی‌شاپور بر نگارش کتاب الحاوی رازی، سخنرانی محمدابراهیم ذاکر در کنگره حکمت و خرد گندی‌شاپور، شکوفایی پزشکی - اسلامی و بزرگداشت حکیم علی بن عباس اهوازی، دانشگاه علوم پزشکی گندی‌شاپور اهواز، ۲۸ - ۲۹ اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۵.

تاریخ الحکماء الاسلام، ظهیرالدین بیهقی، ترجمهٔ کهن سده هشتم هجری، تصحیح محمد شفیع، لاهور، ۱۳۵۰ ق؛ تاریخ الحکماء الإسلام، ظهیرالدین علی فرزند زید بیهقی، ابن فندق، پژوهش ممدوح حسن محمد، قاهره، مکتبه الثقافه الدینیة، ۱۴۱۷ ق.

تاریخ الحکماء قبل ظهور الاسلام و بعده، شمس‌الدین شهرزوری، محمد فرزند محمود (ز: ۶۸۷ ق)، برگردان مقصودعلی تبریزی (۱۰۱۱ ق)، تصحیح محمدسرور مولائی شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، تهران، چ. یکم، ۱۳۶۵ خ؛ چ. دوم، ۱۳۸۴ خ، ۵۱۰ برگه.

تاریخ الحکماء، ابن قفطی، لایپزیک، ۱۹۰۳ م؛ دیگر: اخبار الحکمای قفطی، چ. لیپرت. دیگر: إخبار العلماء بأخبار الحکماء، ابن قفطی، جمال‌الدین ابوالحسن علی فرزند قاضی اشرف یوسف شیبانی (۵۷۷ - ۶۴۶ ق / ۱۱۶۷ - ۱۲۴۸ م)،

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی اصیبعه

- چاپ لایبزیک ۱۹۰۳م؛ دیگر: چاپ مصر، ۱۳۲۶ق؛ تاریخ الحکماء، برگردان پارسی إخبار العلماء، از ناشناسی در سال ۱۰۹۹ق به دستور شاه سلیمان صفوی، تصحیح بهین دارایی، تهران، ۱۳۴۷خ
- تاریخ الحکماء؛ یا إخبار العلماء بأخبار الحکماء، جمال الدین ابوالحسن علی فرزند قاضی یوسف فرزند ابراهیم فرزند عبدالواحد شیبانی، برگردان پارسی ناشناس (نگارش: ۱۰۹۹ق) به دستور شاه سلیمان صفوی، تصحیح و تحقیق بهین دارایی، دانشگاه تهران، ۱۳۴۷خ.
- تحفه حکیم مؤمن؛ یا تحفة المؤمنین، محمد مؤمن طبیب فرزند محمدزمان حسینی (د ۹۲۳ق)، پیشگفتار دکتر نجم‌آبادی، چ. تهران، ۱۳۳۸خ؛ (تحفه) + چاپ مرکز تحقیقات طب سنتی و مفردات پزشکی - پژوهش رحیمی و اردکانی و فرجامند، ۱۳۸۶خ (تحفه ن).
- تصحیح الوجوه و النظائر، حسن عسکری، ابواحمد فرزند عبدالله فرزند سعید فرزند اسماعیل (۲۹۳ - ۳۸۲ق / ۹۰۶ - ۹۹۳م) (أعلام زرکلی، ج ۲، ۲۱۱)
- تصحیفات المحدثین، حسن عسکری، ابواحمد فرزند عبدالله فرزند سعید فرزند اسماعیل (۲۹۳ - ۳۸۲ق / ۹۰۶ - ۹۹۳م) (أعلام زرکلی، ج ۲، ۲۱۱)
- التعریف بطبقات الأمم، ابوالقاسم صاعد فرزند احمد (۴۲۰-۴۶۲ق)، به کوشش لوئیس شیخو، بیروت، ۱۹۱۲م؛ برگردان جلال‌الدین تهرانی، ضمیمه گاه‌نامه، تهران، ۱۳۱۰خ؛ دیگر: پژوهش و برگردان غلام‌رضا جمشیدنژاداول، تهران، میراث مکتوب ۱۳۷۶خ.
- جوامع کتاب الأدوية المفردة لجالینوس / کتابچه‌ای درباره گزینش بخش‌هایی از کتاب داروهای تکی جالینوس؛ حفظ الأسنان و اللثة / في تدبير الأسنان و اللثة / إصلاح الأسنان، حنین فرزند اسحاق عبادی، ابوزید (۱۹۴ - ۲۶۴ق)، تصحیح محمد فواد ذاکری، دارالقلم العربی، حلب، سوریه، ۱۹۹۶م / ۱۴۱۷ق، برگردان به فارسی محمد ابراهیم ذاکر، سیری در سه قرن دندان‌پزشکی ایران، مرکز اخلاق و حقوق پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، و انجمن دندان‌پزشکی ایران با همراهی دکتر محمد رضا طاهریان ریاست کنگره پنجاهم، و انجمن علمی حقوق پزشکی ایران، بهار ۱۳۸۹خ، ۷۰۰ برگه، قطع وزیری.

کندی (د: ۲۶۰ق / ۸۷۳م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبعه

خاندان ایرانی بُحْتِشُوع از دیدگاه ابن ابی‌اصیبعه (۵۹۵-۶۶۸ ق / ۱۱۹۹ - ۱۲۷۰ م)، نک: کتاب عیون الأنباء فی طبقات الأطباء، ابن ابی‌اصیبعه (۵۹۵-۶۶۸ ق / ۱۱۹۹ - ۱۲۷۰ م)، موفق‌الدین ابوالعباس احمد فرزند قاسم فرزند خلیفه فرزند یونس سعدی خزر جی، پژوهش و برگردان، محمدابراهیم ذاکر، چ. انجمن گیاه‌درمانی، ۱۳۹۳ خ، ج ۱، ۳۳۸-۳۸۷ و ۴۹۱-۴۹۳.

خاندان عبادی از دیدگاه ابن ابی‌اصیبعه (۵۹۵-۶۶۸ ق / ۱۱۹۹ - ۱۲۷۰ م)، کتاب عیون الأنباء فی طبقات الأطباء، ابن ابی‌اصیبعه، موفق‌الدین ابوالعباس احمد فرزند قاسم فرزند خلیفه فرزند یونس سعدی خزر جی، پژوهش و برگردان محمدابراهیم ذاکر، چ. انجمن گیاه‌درمانی، انتشارات زعیم، تهران، ۱۳۹۳ خ، ج ۱، ۴۵۸-۴۹۱.

دندان‌پزشکی از دیدگاه ربن طبری، برداشت از فردوس الحکمة، پژوهش و برگردان محمدابراهیم ذاکر و علی‌نقی منزوی، انتشارات مرکز تحقیقات طب سنتی و مفردات پزشکی، دانشکده طب سنتی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، ۱۳۹۱ خ.

دندان‌پزشکی جرجانی از کتاب أغراض، سیری در سه قرن دندان‌پزشکی ایران، تدوین، گردآوری و ترجمه محمدابراهیم ذاکر، انجمن دندان‌پزشکی ایران با همیاری مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، ۱۳۸۹ خ، برگه ۶۱۹-۶۴۷.

دندان‌پزشکی رازی از کتاب المنصوری، سیری در سه قرن دندان‌پزشکی ایران، تدوین، گردآوری و ترجمه محمدابراهیم ذاکر، انجمن دندان‌پزشکی ایران با همیاری مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، ۱۳۸۹ خ، برگه ۲۱۴-۲۴۰.

دیوان أعشی میمون بن قیس بن جندل، من بني قیس بن ثعلبة الوائلي، أبوبصیر، المعروف بأعشی أعشی بکر بن وائل، أعشی بزرگ از شعراء طبقة نخست دوره جاهلی است

ذخیره خوارزمشاهی اسماعیل جرجانی فرزند حسن (د ۵۳۱ ق) فکسیمیل به کوشش دانش‌پژوه، افشار، چ تهران، ۱۳۴۴ خ. ← (ذخیره ف)، و چاپ پنج کتاب به کوشش دکتر محمد رضا محرری فرهنگستان علوم پزشکی ۱۳۸۰ خ ← (ذخیره)

الذریعة إلى التصانیف الشیعة، آية الله شیخ آقابزرگ تهرانی (۱۲۵۵-۱۳۴۸ خ) در در بیست و شش جلد و یا بیست و نه مجلد [جلد نهم (دیوان‌ها) چهار مجلد است]. چ، نجف و تهران، از ۱۳۵۵ تا ۱۴۰۶ ق، به کوشش دکتر علینقی و استاد احمد منزوی فرزندان آن صاحب الذریعه.

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبعه

- راحة الأرواح، حسن عسكري، ابواحمد فرزند عبدالله فرزند سعيد فرزند اسماعيل (٢٩٣ - ٣٨٢ ق / ٩٠٦ - ٩٩٣ م) (أعلام زرکلی، ج ٢، ٢١١)
- ردیابی عیون الأنباء در کتابخانه‌ها، مقدمه کتاب نوشته ابن‌ابی‌اصیبعه، موفق‌الدین ابوالعباس احمد فرزند قاسم فرزند خلیفه فرزند یونس سعدی خزرجی (٥٩٥ - ٦٦٨ ق / ١١٩٩ - ١٢٧٠ م)، چ. انجمن گیاه‌درمانی، ١٣٩٣ خ، پژوهش و برگردان به پارسی، محمدابراهیم ذاکر.
- رسالة أغراض كتب اقلیدس / کتابچه‌ای درباره آرمان‌های اقلیدس در کتاب‌هایش، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ٢٦٠ ق / ٨٧٣ م)؛
- رسالة الأولى إلى صناعة الأحكام بتقاسیم / کتابچه نخست درباره صنعت اختربینی به روش درختچه‌ای تقسیم‌بندی شده است، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ٢٦٠ ق / ٨٧٣ م)؛
- رسالة البيروني في فهرست كتب محمد بن زكريا الرازي للبيروني، تصحيح پل کراوس، چاپ پاریس، ١٩٣٦ م، ٥١ برگه.
- رسالة البيروني في فهرست كتب محمد بن زكريا الرازي، پژوهش پل کراوس، چاپ پاریس، ١٩٣٦ م.
- رسالة الثالثة إلى صناعة الأحكام بتقاسیم / کتابچه سوم درباره صنعت اختربینی به روش درختچه‌ای تقسیم‌بندی شده است، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ٢٦٠ ق / ٨٧٣ م)؛
- رسالة الثاني إلى صناعة الأحكام بتقاسیم / کتابچه دوم درباره صنعت اختربینی به روش درختچه‌ای تقسیم‌بندی شده است، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ٢٦٠ ق / ٨٧٣ م)؛
- رسالة الكبرى في التالیف / کتابچه‌ای درباره مقدمه فراهم‌آوری یک ابداع و نوآوری، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ٢٦٠ ق / ٨٧٣ م)؛
- رسالة المختصرة في حدود المواید / کتابچه کوتاه‌نویسی شده درباره چهارچوب زاده‌شدن نوزادان، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ٢٦٠ ق / ٨٧٣ م)؛
- رسالة المنسوبة إلى الاشخاص العالیة المساه سعادة و نحاسة / کتابچه‌ای منسوب به اشخاص بلندپایه است درباره نیک‌بختی و بدبختی، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ٢٦٠ ق / ٨٧٣ م)؛

کندی (د: ٢٦٠ ق / ٨٧٣ م) از دیدگاه
ابن‌ابی‌اصیبعه

رسالة إلى ابنه أحمد في اختلاف مواضع المساكن من كرة الأرض / کتابچه‌ای دربارهٔ اختلاف جایگاه مساکن مردم باهم در کرهٔ زمین. او در این کتابچه کتاب المساکن ثاوذوسیوس را گزاره کرده است، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛

رسالة إلى أحمد بن المعتصم في تجویز إجابة الدعاء من الله عزّ و جلّ لمن دعا به، کتابچه‌ای دربارهٔ تجویز اجابت دعا از سوی خداوند بزرگ برای کسانی که او را دعا می‌کنند و از او چیزی می‌خواهند. او آن را برای احمد فرزند معتصم نگاشته است، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛

رسالة إلى أحمد بن المعتصم في كيفية استعمال الحساب الهندي / کتابچه‌ای دربارهٔ بررسی کیفیت کاربرد حساب هندی به گونهٔ نامه‌گاری برای احمد فرزند معتصم خلیفهٔ عباسی (د: ۲۲۷ ق)، در چهارمقاله است، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛

رسالة إلى أحمد بن محمد الخراساني فيما بعد الطبيعة و إيضاح تناهي جرم العالم / کتابچه‌ای دربارهٔ نامه‌نگاری کندی به احمد فرزند محمد خراسانی دربارهٔ ماوراءالطبیعه و روشنگری انتهای جرم عالم هستی، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛

رسالة إلى أحمد بن معتصم بالله فيما يطرح على الحديد و السيوف حتى لاتنثلم و لاتنكل / کتابچه‌ای نامه‌نگاری گونه دربارهٔ آهن و شمشیر، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛

رسالة إلى المأمون في العلة و المعلول / کتابچه‌ای دربارهٔ یک نامه‌نگاری به مأمون خلیفهٔ عباسی (د: ۲۱۸ ق) دربارهٔ مقولهٔ علت و معلول، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛

رسالة إلى بعض اخوانه في رموز الفلاسفة في المجسات، کتابچه را برای برخی از دوستانش که دربارهٔ رازهای فیلسوفان در نبض‌گیری نگاشته است، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛

رسالة إلى رجل في علة شكاهها إليه في بطنه و يده / کتابچه‌ای نامه‌نگاری گونه او (کندی) با بیماری که گله از درد شکم و دست خود داشت، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبعه

- رسالة الى زرنب في أسرار النجوم و تعليم مباديء الأعمال / نامه‌نگاری با زرنب درباره رازهای اخترشناسی و آموزش مقدماتی آن. گویا زرنب یکی از شاگردان او است، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة إلى محمد بن الجهم في الابانة عن وحدانية الله عز و جل و عن تناهي جرم الكل / کتابچه‌ای نامه‌نگاری گونه از کندی به محمد فرزند جهم درباره روشنگری یگانگی خداوند بزرگ و درباره بی‌نهایت بودن جرم کل، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة إلى يوحنا بن ماسويه في النفس و أفعالها / کتابچه‌ای نامه‌نگاری گونه به یوحنا فرزند ماسویه (۱۶۰ - ۲۴۳ق) درباره نفس و افعال آن، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة بايجاز و اختصار في البرهان المنطقي / کتابچه‌ای کوتاه‌نویسی شده درباره برهان منطقی، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة حنين بن اسحاق إلى علي بن يحيى في ذكر ما ترجم من كتب جالينوس، حنين فرزند اسحاق عبادی، کهن‌ترین فهرست در جهان اسلام، به کوشش مهدی محقق، انتشارات مؤسسه مطالعات اسلامی دانشگاه تهران - دانشگاه مک‌گیل، تهران، ۱۳۷۹خ
- رسالة في أبعاد مسافات الأقاليم / کتابچه‌ای درباره ابعاد مسافت‌های میان اقلیم‌های هفت‌گانه جهان، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في أجزاء جبرية الموسيقي / کتابچه‌ای درباره بخش لازم دانش موسیقی، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في اجساد الحيوان إذا فسدت / کتابچه‌ای درباره لاشه تباه شده جانوران، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في أخبار أبعاد الأجرام / کتابچه‌ای درباره فاصله میان اجرام آسمانی، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبعه

- رسالة في اختلاف الأزمنة التي تظهر فيها قوى الكيفيات الأربع الأولى / کتابچه‌ای دربارهٔ اختلاف زمان‌هایی که نیروی کیفیت عناصر اولیه در آنها آشکار می‌گردند، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في اختلاف المناظر / کتابچه‌ای دربارهٔ اختلاف عدسی‌ها، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في اختلاف مناظر المرأة / کتابچه‌ای دربارهٔ اختلاف عدسی آینه‌ها، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في اركاب الخيل / کتابچه‌ای دربارهٔ اسب‌سواری، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في استخراج آلة عملها يستخرج بها أبعاد الأجرام / کتابچه‌ای دربارهٔ ابزاری برای پیدا کردن فاصلهٔ اجرام آسمانی، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في استخراج الخبيء و الضمير / کتابچه‌ای دربارهٔ بیرون کشیدن پنهان شده‌ها و ضمیرها، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في استخراج الساعات على نصف كرة بالهندسة / کتابچه‌ای دربارهٔ استخراج ساعت بر نیمی از کره در دانش هندسه، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في استخراج بعد مركز القمر من الأرض / کتابچه‌ای دربارهٔ چگونگی دستیابی فاصلهٔ مرکز ماه تا زمین، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في استخراج خط نصف النهار و سمت القبلة بالهندسة / کتابچه‌ای دربارهٔ استخراج خط نصف النهار و قبله به وسیلهٔ دانش هندسه، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في أشفیه السموم / کتابچه‌ای دربارهٔ چگونگی رهایی و بهبودی از کارکرد زهرها، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في إصلاح المقالة الرابعة عشر و الخامسة عشر من كتاب اقليدس / کتابچه‌ای دربارهٔ درست‌سازی مقالهٔ چهاردهم و پانزدهم از کتاب اقلیدس؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبعه

رسالة في إصلاح كتب اقليدس / کتابچه‌ای درباره به‌سازی و درست‌سازی کتاب‌های اقلیدس، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

رسالة في اعتذاره في مونه دون كماله لسني الطبيعة التي هي مائة و عشرون سنة / کتابچه‌ای درباره پوزش خواهی او از مرگش که پیش از به کمال رسیدنش و پیش از سنّ طبیعی رخ داد که سنّ طبیعی یک صد و بیست سال است، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

رسالة في افتراق الملل في التوحيد و إنهم مجمعون على التوحيد قد خالف صاحبه / کتابچه‌ای درباره فرق داشتن دیدگاه‌های ملت‌های گوناگون درباره توحید، در حالی همگی یگانه‌پرست‌اند و فرقه دیگر مخالفت عقیدتی دارند، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

رسالة في اقسام الحميات / کتابچه‌ای درباره گونه‌های تب، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

رسالة في الابانة إن الاختلاف الذي في الاشخاص العالية ليس علة الكيفيات الأؤل / کتابچه‌ای درباره روشنگری اختلاف اشخاص بلندمرتبت که علت کیفی اولیه نیست، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

رسالة في الابانة أنه لايمكن أن يكون جرم العالم بلانهاية و أن ذلك إنما هو في القوة / کتابچه‌ای درباره روشنگری این که جرم جهان نهایت ندارد و این که جرم جهان در کمال نیرو و توانایی است، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

رسالة في الابانة إن اختلاف الذي في الأشخاص العالية ليس علة الكيفيات الأولى كما هي علة ذلك في التي تحت الكون و الفساد و لكن علة ذلك حكمة مبدع الكل عزّ و جلّ / کتابچه‌ای درباره روشنگری اختلاف در میان اشخاص عالی‌رتبه، جزو علت کیفی اولیه نیست، همان گونه که علت کون و فساد است، ولی علت اصلی حکمت ابداع‌کننده آن خداوند بزرگ است، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

رسالة في الابانة على إنه ليس شيء من العناصر الأولى و الجرم الأقصى غير كرويّ / کتابچه‌ای درباره این که هیچ عنصر اولیه و هیچ جرمی که در نهایت از آن شکل می‌گیرد، گوی گونه نیست؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبعه

- رسالة في الابانه عن الأعداد التي ذكره أفلاطن في السياسة / کتابچه‌ای درباره روشنگری اعدادی که افلاطون آن‌ها در کتاب السياسة وارد کرده است، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في الابانه عن قول بطليموس في أول كتابه في المَجْسطِي عن قول ارسطوطاليس في انالوطيكا / کتابچه‌ای در روشن‌گری از سخن بطليموس در آغاز کتابش مجسطی از قول ارسطو در کتابش انالوطيكا؛
- رسالة في الابانه عن منفعة الطب إذا كانت صناعة النجوم مقرونة بدلائلها / کتابچه‌ای درباره روشنگری سودمندی‌ها دانش پزشکی، در صورتی نشانه‌های دانش اختربینی نزدیک به درستی و راستی باشند، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في الآثار العلوية / کتابچه‌ای درباره آثار علوی، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في الأثر الذي يظهر في الجو و يسمي كوكباً / کتابچه‌ای درباره اثر آشکارشدنی در جو که بدان کوكب گویند، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في الاثرين المحسوسين في الماء / کتابچه‌ای درباره دو اثر محسوس در آب، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في الأجرام الهابطة / کتابچه‌ای درباره اجرام فروپایین افتاده از آسمان، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في الأجرام الهابطة من العلو و سبق بعضها بعضاً / کتابچه‌ای درباره اجسام فروپایین افتاده از بالا یکی پس از دیگری، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في الاحتراس من خدع السوفسطائية / کتابچه‌ای درباره پرهیز از فریب سوفسطاییان، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في الاحتراس من خدع السوفسطائية / کتابچه‌ای درباره چگونگی پرهیز و نگاه‌داری از فریب‌های سوفسطاییان [اندیش‌وران مغالطه‌گر]، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبعه

- رسالة في الأخبار عن صناعة الموسيقى / کتابچه‌ای دربارهٔ ویژگی‌های صناعت موسیقی است، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في الأخبار عن کمیة ملك العرب / کتابچهٔ دربارهٔ خبر از اندازهٔ چندایی ملک اعراب و آن به نام رسالة في إقتران التحسين في برج السرطان نام دارد، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في الأخلاق / کتابچه‌ای دربارهٔ اخلاق، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في الأدوية المشفية من الروائح المؤذية / کتابچه‌ای دربارهٔ داروهای بهبودبخش بوی‌های آزاردهنده، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في الاستدلال بالكسوفات على الحوادث / کتابچه‌ای دربارهٔ نشانه‌های کسوف بر حوادث، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في الاستطاعة و زمان كونها / کتابچه‌ای دربارهٔ استطاعت و زمان شکل‌گیری آن، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في الأسماء الخمسة اللاحقة لكل المقولات / کتابچه‌ای دربارهٔ اسماء پنج‌گانه که پیوست هر مقولهٔ فلسفی منطقی است، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في الأسماء المعماة / کتابچه‌ای دربارهٔ نام‌های معماگونه، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في الأعراض الحادثة من البلغم و علة موت الفجأة / کتابچه‌ای دربارهٔ پیامدهای پدیدآمده از گردآمدن بلغم و بیماری مرگ یک‌باره، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في الاكفار و التضليل / کتابچه‌ای دربارهٔ تکفیر و گمراه‌سازی، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في الايقاع / کتابچه‌ای دربارهٔ ایقاع که چگونگی جابه‌جاشدن صداها در زمان‌های محدود و نسبت‌های معین؛ وزن موسیقی است، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبعه

- رسالة في البراهين المساحية لم يعرض من الحسابات الفلكية / کتابچه‌ای درباره ادله مساحت‌یابی‌هایی که از پنداشته‌های فلکی به دست می‌آید؛
- رسالة في البرهان / کتابچه‌ای درباره برهان، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في البرهان على الجسم السائر و ماهية الأضواء و الأظلام / کتابچه‌ای درباره اجسام گرداننده و ماهیت روشنایی و تاریکی، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في التنبيه على الفضائل / کتابچه‌ای درباره آگاه‌سازی فرزانی و فضیلت، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في التنبيه على خدع الكيميائيين / کتابچه‌ای درباره هشدار به شناخت فریب‌کاری کیمیاگران، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في التوحيد بتفسيرات / کتابچه‌ای درباره توحید در تفسیرهای گوناگون، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في التوحيد من جهة العدد / کتابچه‌ای درباره توحید الهی از نظر شمارگان و عدد، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في الحشرات / کتابچه‌ای درباره حشرات، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في الحياة / کتابچه‌ای درباره زندگی، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في الحيل العددية و علم أضرارها / کتابچه‌ای درباره فریب‌های اعدادنگاری و دانش ضمیرشناسی؛
- رسالة في الحيلة لدفع الأحران / کتابچه‌ای درباره راهی برای دورکردن غم و اندوه، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في الخطوط و الضرب بعدد الشعير / کتابچه‌ای درباره خط و ضرب در اعداد مویینه‌ای و اعشاری، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبعه

- رسالة في الربع المسكون / کتابچه‌ای دربارهٔ بخش مسکونی زمین، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في الرد على الثنویة / کتابچه‌ای دربارهٔ ردّ ثنویان، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في الرد على المنایة / کتابچه‌ای دربارهٔ ردّ مانویان، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في الرد على المنایة في العشر مسائل في موضوعات الفلك / کتابچه‌ای دربارهٔ رد کردن دیدگاه‌های مانویان دربارهٔ ده مسأله از موضوعات فلکی، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في الرد على من زعم أن للجرام في هويتها في الجو توقفات / کتابچه‌ای دربارهٔ ردّ باور کسانی که می‌گویند در هویت جرم‌ها، امکانی است که در جو توقف‌هایی دارند، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في الرد على البرق و الثلج و البرد و الصواعق و المطر / کتابچه‌ای دربارهٔ تندر، آذرخش، برف، سرما، صاعقه و باران، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في الرفق في الصناعات / کتابچه‌ای دربارهٔ چگونگی گشایش و استوار کردن یک صنعت، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في الزجر و الفأل من جهة العدد / کتابچه‌ای دربارهٔ آزدگی و تفأل از منظر اعداد، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في السوانح / کتابچه‌ای دربارهٔ سوانح، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في الشعاعات / کتابچه‌ای دربارهٔ پرتوها [شعاع دایره]، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في الصور / کتابچه‌ای دربارهٔ صورت‌ها، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في الطائر الانسی / کتابچه‌ای دربارهٔ پرندهٔ مینوی، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبیه

- رسالة في الطب البقراطي / کتابچه‌ای دربارهٔ پزشکی از دیدگاه بقراط است، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في العالم الأقصى / کتابچه‌ای دربارهٔ دربارهٔ دورترین عالم هستی، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في العطر و أنواعه / کتابچه‌ای دربارهٔ خوشبوکننده‌ها و عطر و گونه‌های آن، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في العلة التي تری من الهالات للشمس و القمر و الكواكب و الأضواء النيرة أعني النيرين / کتابچه‌ای دربارهٔ انگیزهٔ دیدن هاله‌هایی برای خورشید، ماه و کواکب و پرتوهای نورانی که از منابع نوری تاییده می‌شوند، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في العلة التي لها قیل النار و الهواء و الماء و الأرض عناصر تجمع الكائنة الفاسدة و هي و غيرها يستحيل بعضها إلى بعض / کتابچه‌ای دربارهٔ علت آتش، هوا، آب و زمین که عناصر هستند که کائنات فسادپذیر را جمع می‌کنند. اینها و دیگر چیزها توان استحاله‌شدن به همدیگر را دارند، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في العلة التي لها یبرد أعلى الجو و یسخن ما قرب من الأرض / کتابچه‌ای دربارهٔ انگیزهٔ سردی بخش بالای جو و گرمی بخش نزدیک به زمین، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في العلة التي لها یكون بعض المواضع تكاد لأمطر / کتابچه‌ای دربارهٔ انگیزهٔ نباریدن باران در برخی از جاها، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في العلة الحادث بها البرد في آخر الشتاء في الابان [الأيام] المسمى أيام العجوز / کتابچه‌ای دربارهٔ انگیزهٔ سردی روزهای آخر زمستان و روشنگری دربارهٔ اصطلاح أيام العجوز، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في العلة الفاعلة القريبة للكون و الفساد في الكائنات الفاسدات / کتابچه‌ای دربارهٔ علت کون و فساد در کائنات فاسدشدنی، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبعه

- رسالة في العلة لكون الضباب و الأسباب المحدثه له / کتابچه‌ای درباره‌ی انگیزه‌ی پیدایش مه و دلایل شکل‌گیری آن، نوشته‌ی ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في العمل بالآلة المسماة الجامعة / کتابچه‌ای درباره‌ی چگونگی کارکردن با ابزاری به نام جامعه برای یافتن مساحت برخی از شکل‌ها، نوشته‌ی ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في ألفاظ سقراط / کتابچه‌ای درباره‌ی الفاظ سقراط، نوشته‌ی ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في الفاعل الحق الأوّل التمام و الفاعل الناقص الذي هو في المجاز / کتابچه‌ای درباره‌ی فاعل راستین اول که کامل و تام است و فاعل ناقص که مجاز به شمار می‌آید، نوشته‌ی ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في الفراسة / کتابچه‌ای درباره‌ی چهره‌شناسی و ریخت‌شناسی جهت خرید بردگان، نوشته‌ی ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في الفرق بين الجنون العارض من مسّ الشياطين و بين ما يكون من فساد الأخلاط / کتابچه‌ای درباره‌ی فرق میان دیوانگی از لمس اهریمن و تباهی خلط‌ها، نوشته‌ی ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في الفلك و النجوم و لم قسمت دائرة فلك البروج على اثني عشر قسماً و في تسميتهم السعود و النحوس و بيوتها و اشرافها و حدودها بالبرهان الهندسي / کتابچه‌ای درباره‌ی فلك و ستارگان و این چرا دایره‌ی فلك به دوازده بخش و برج تقسیم می‌شود و گروهی سعادت و گروهی بدیمن و بخش‌های خانه و اشراف و حدود آن با برهان هندسی ثبت می‌شود، نوشته‌ی ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في الكريات / کتابچه‌ای درباره‌ی ویژگی‌های حجم کره، نوشته‌ی ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في الكمية المضافة / کتابچه‌ای درباره‌ی کمیت اضافه‌شده، نوشته‌ی ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في الكواكب الذي ظهر و رصده أياماً حتى اضمحل / کتابچه‌ای درباره‌ی کوكبی که آشکار شده و چندین روز رصد شده تا این که از میان رفته است، نوشته‌ی ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبعه

- رسالة في الكوكب ذي الذؤابة / کتابچه‌ای درباره کوكب ذي الذؤابة، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في اللغثة للأخرس / کتابچه‌ای درباره بیماری لکنت زبان از گونه لغته در میان افراد لال، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في اللفظ / کتابچه‌ای درباره واژه‌شناسی که در سه کتابچه یکم و دوم و سوم گرد آمده است، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في المتجسد / کتابچه‌ای درباره شکل دادن صورت خارجی یک جسم و جسم و حجم دادن به چیزی، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في المدّ و الجزر / کتابچه‌ای درباره مدّ و جزر، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في المدخل إلى الارثماتيقي / کتابچه‌ای درباره مدخل و پیش درآمد دانش ارثماتیقی [ریاضیات] که در پنج مقاله است، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في المدخل إلى الصناعة الموسيقي / کتابچه‌ای درباره پیش درآمد دانش و هنر موسیقی، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في المساكن / کتابچه‌ای درباره مسکن و زیست‌گاه، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في المعطيات / کتابچه‌ای درباره داده‌ها، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في المقولات العشر / کتابچه‌ای درباره مقولات ده‌گانه، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في المناظر الفلكية / کتابچه‌ای درباره مناظر و مریا در اخترشناسی، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛
- رسالة في النجوم / کتابچه‌ای درباره اخترشناسی، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م)؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبه

- رسالة في النسب الزمانية / کتابچه‌ای درباره نسبت زمانی، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في النسب الزمانية / کتابچه‌ای درباره نسبت زمانی، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في النسب الزمانية / کتابچه‌ای درباره نسبت زمانی، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في امتناع الجرم الأقصى من الاستحالة / کتابچه‌ای درباره امتناع جرم اقصى از استحاله شدن، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في امتناع وجود مساحة الفلك الاقصى المدبر للأفلاك / کتابچه‌ای درباره ناتوانی در گرفتن مساحت دورترین فلک هستی که دربرگیرنده همه افلاک است، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في أن الجسم في اول ابداعه لساكن و لامتحرك ظن باطل / کتابچه‌ای درباره باور کسانی که می‌گویند هر جسم در آغاز ساخته شدنش نه ساکن و نه متحرک است، گمان اشتباهی خواهد بود، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في ان السطح ماء البحر كروي / کتابچه‌ای درباره این که سطح آب دریا گوی گونه است، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في إن العالم و كل ما فيه كروي الشكل / کتابچه‌ای درباره این جهان و هر آن چه در آن است، گوی گونه‌اند؛
- رسالة في إن الكرة أعظم الأشكال الجرمية و الدائرة أعظم من جميع الأشكال البسطية / کتابچه‌ای درباره این که جسم کره از جسم‌های دیگر و دایره که شکا ساده است از هر شکل ساده دیگر بزرگتر و عظیم‌تر هستند، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في أن النفس جوهر بسيط غير دائر مؤثر في الأجسام / کتابچه‌ای درباره نفس دارای گوهر ساده‌ای است که چرخنده نیست و در اجسام تأثیرگذار است؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبعه

رسالة في أن رؤية الهلال لاتنضب بالحقيقة وإنما القول فيها بالتقريب / کتابچه‌ای درباره چگونگی دیدن هلال ماه و این که ضبط آن به تقریب انجام می‌گیرد و نه به تحقیق، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
رسالة في إن طبيعة الفلك مخالفة لطبائع العناصر الأربعة وإنه طبيعة خامسة / کتابچه‌ای درباره مختلف بودن طبیعت فلک با طبایع چهارگانه و این که این طبیعت پنجم به شمار می‌آید، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

رسالة في إن عمل الساعات على صفحة تنضب على السطح الموازي للفاق خير من غيرها / کتابچه‌ای درباره قرارداد ساعت بر روی یک صفحه موازی با افق که بهتر و شایسته‌تر است، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

رسالة في أن ما بالانسان إليه حاجة مباح له في العقل قبل أن يحضر / کتابچه‌ای درباره آن چه آدمی بدان نیاز دارد و پیش از در دسترس قرارگیرد، مباح است، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

رسالة في أنه لاتنال الفلسفة إلا بعلم الرياضيات / کتابچه‌ای درباره جز با دانش ریاضیات به شناخت فلسفه نمی‌توان دست یافت، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

رسالة في إنه لايمكن أن يكون جرم العالم بلانهاية / کتابچه‌ای درباره این که نمی‌تواند جرم عالم بی‌نهایت باشد، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

رسالة في أنواع الجواهر و الأنشبا / کتابچه‌ای درباره گونه‌های گوهرها و مانندشان، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

رسالة في أنواع الحديد و السيوف و جیدها و مواضع انتسابها / کتابچه‌ای درباره گونه‌های آهن و شمشیر، خوب آن و جایگاه ساخته‌شدنش، منظور جایگاهی که بدان نسبت می‌دهند، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

رسالة في انواع النخل و كرائمه / کتابچه‌ای درباره گونه‌های درخت خرما و ارزشمندهای آنها، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

رسالة في اوائل الجسم / کتابچه‌ای درباره اجسام اولیه، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبعه

رسالة في ايضاح العلة في السمائم القاتلة السمائية و هو على المقال المطلق الوباء / کتابچه‌ای دربارهٔ روشنگری بیماری زهرآگین گشندهٔ آسمانی که به مطلق آن را بیماری وباء گویند، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

رسالة في ايضاح علة رجوع الكواكب / کتابچه‌ای دربارهٔ روشنگری علت بازگشت سیارگان و کواکب، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

رسالة في بطلان دعوى المدعين صنعة الذهب و الفضة و خدعهم / کتابچه‌ای در ردّ دیدگاه مدعیان صنعت طلا و نقره و فریب‌کاری ایشان، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

رسالة في بطلان قول من زعم أنّ بين الحركة الطبيعية و العرضية بسكون / کتابچه‌ای دربارهٔ ردّ باور کسانی که می‌گویند میان حرکت طبیعی و عرضی سکونی وجود دارد، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

رسالة في بطلان قول من زعم أنّ جزءاً لايتجزأ / کتابچه‌ای دربارهٔ نادرستی سخن کسانی که براین باورند که جزء کوچک تجزیه‌پذیر نیست؛

رسالة في تأليف الأعداد / کتابچه‌ای دربارهٔ چگونگی تألیف اعداد، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

رسالة في تبیین العضو الرئيس من جسم الانسان و الابانة عن الألباب / کتابچه‌ای دربارهٔ مشخص نمودن اندام ریسی در تن آدمی و روشنگری از مغز، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

رسالة في تثبيت الرسل عليهم السلام / کتابچه‌ای دربارهٔ تثبیت کار پیامبران علیهم السلام، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

رسالة في تحويل سني الموالييد / کتابچه‌ای دربارهٔ اندازهٔ سنی زاده‌شدگان، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

رسالة في تدبير الأصحاء / کتابچه‌ای دربارهٔ چگونگی پاییدن تندرستان، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبه

- رسالة في تدبير الأطعمة / کتابچه‌ای درباره برنامه خوراکی، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في تدبير الصحة في المَطْعَم و المَشْرَب، حنین فرزند اسحاق (۱۹۴ - ۲۶۴ ق). نسخه آن در مشهد ۵۰۹۵ (۵۳گ، سده ۱۳ه)؛ تهران سنا (۷۱) ۳۱۹۰ (۱۰۰۹ ق، نک: نشریه، ج ۶، ۵۶۷)؛ حلب، حکیم (نک: سباط، فهرس، ۴۳/۱، ش ۳۱۳). رازی در حاوی، ج ۵، ۱۲۰ - ۱۱۸؛ ج ۶، ۱۲۷؛ ج ۱۷، ۱۰۵، ۱۰۸ (تاریخ نگارش‌ها، ۳۳۷)
- رسالة في ترتيب النغم الدالة على طبائع الأشخاص العالیة و تشابه التالیف / کتابچه‌ای درباره ترتیب ترانه‌های مشخص‌کننده طبیعت و سرشت کسان و الاجاه و همانندی این ساخته‌ها و نوآوری‌ها؛
- رسالة في تركيب الأفلاك / کتابچه‌ای درباره ترکیب افلاک، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في تسطيح الكرة / کتابچه‌ای درباره چگونگی پهن و هموارکردن سطح کره، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في تسهيل سبل الفضائل / کتابچه‌ای درباره چگونگی آسان‌سازی راه‌های دست‌یابی به فرزاندگی و فضیلت، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في تصحيح عمل نمو دارات الموالید و الهیلاج و الكدخداء / کتابچه‌ای درباره تصحیح رشد قبایل و اختربینی طول عمر آدمی و رییس ایل، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في تصحيح قول ايسقلاس في المطالع / کتابچه‌ای درباره سخن ايسقلاس درباره جایگاه طلوع، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في تقديمه الأخبار / کتابچه‌ای درباره پیش‌زمینه اخبار، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في تقديمه الخبر / کتابچه‌ای درباره پیش‌زمینه خبر، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبغه

- رسالة في مقدمة المعرفة بالاستدلال بالأشخاص العالية على المسائل / کتابچه‌ای دربارهٔ پیش‌درآمدی در دانش پزشکی با استدلال برای اشخاص والجاه به گونهٔ پرسش و پاسخ؛
- رسالة في مقدمة المعرفة في الاستدلال بالأشخاص السماوية / کتابچه‌ای دربارهٔ پیش‌زمینهٔ شناخت اشخاص آسمانی، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في تقدمه المعرفة بالأحداث / کتابچه‌ای دربارهٔ پیش‌زمینهٔ شناخت رویدادها، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في تقريب وتر التسع / کتابچه‌ای دربارهٔ برآورد وتر التسع، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في تقريب وتر الدائرة / کتابچه‌ای دربارهٔ برآورد وتر دایره، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في تقسيم المثلث و المربع و عملها / کتابچه‌ای دربارهٔ در تقسیم مثلث و مربع و روش کار آن، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في تلويح الزجاج / کتابچه‌ای دربارهٔ داغ‌کردن شیشه، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في ترميخ الحمام / کتابچه‌ای دربارهٔ زوغن‌مالی و مالش‌دادن در گرمابه، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في تناهي جرم العالم / کتابچه‌ای دربارهٔ پایان‌یافتن جرم عالم هستی، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في جواب أربع عشرة مسألة طبيعيات سألها عنها بعض أخوانه / کتابچه‌ای دربارهٔ پاسخ به پرسش‌های چهاردگانهٔ طبیعیات که برخی از پرسیده بودند، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبه

- رسالة في جواب ثلاث مسائل سأل عنها / کتابچه‌ای دربارهٔ پاسخ به سه پرسش پرسیده‌شده از او، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في جواب مسائل طبيعية في کیفیات نجومیة سألہ ابومعشر عنها / کتابچه‌ای دربارهٔ مسائل طبیعی از کیفیت ستارگان که در پاسخ به پرسش‌های ابومعشر داده و دارای دو فصل و بخش است، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في جواهر الأجسام / کتابچه‌ای دربارهٔ گوهر هر جسم، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في خبر اجتماع الفلاسفة على الرموز العشقية / کتابچه‌ای دربارهٔ اتفاق نظر فیلسوفان دربارهٔ رازهای عشق، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في خبر العقل / کتابچه‌ای دربارهٔ عقل، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في خبر صناعة الشعراء / کتابچه‌ای دربارهٔ ویژگی‌های صنعت شعر و شاعری است، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في خبر فضيلة سقراط / کتابچه‌ای دربارهٔ فضیلت سقراط، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في خبر موت سقراط / کتابچه‌ای دربارهٔ خیر درگذشت سقراط، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في ذات الشعبتين / کتابچه‌ای دربارهٔ دارندهٔ دو شاخه و گروه، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في رسم رفاع إلى الخلفاء و الوزراء / کتابچه‌ای دربارهٔ نامه‌نگاری، رقعہ‌نویسی برای خلیفگان و وزیران، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبه

- رسالة في سجود الجرم الأقصى لباريه / کتابچه‌ای دربارهٔ سجود دورترین نقطه و جرم هستی برای خدایش و آفریننده‌اش، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في سرعه مايري من حركة الكواكب إذا كانت في الافق و ابطائها كلما علت / کتابچه‌ای دربارهٔ سرعت حرکت و کندی کواکب در افق، همان گونه که دیده می‌شود، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في سمع الكيان / کتابچه‌ای دربارهٔ سماع حکمت طبیعی / درس‌های شفاهی از دانش حکمت طبیعی، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في سياسة العامة / کتابچه‌ای دربارهٔ سیاست عمومی و فراگیر، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في شروق الكواكب و غروبها بالهندسة / کتابچه‌ای دربارهٔ چگونگی طلوع و غروب کواکب از راه هندسه، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في شعار المرآت / کتابچه‌ای دربارهٔ آینه، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في صفة البلاغة / کتابچه‌ای دربارهٔ ویژگی دانش بلاغت، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في صناعة بطليموس الفلكية / کتابچه‌ای دربارهٔ هنر و دانش فلکی بطلمیوس، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في صناعة أطعمة من غير عناصرها / کتابچه‌ای دربارهٔ چگونگی ساخت خوراکی‌ها بدون آن که دربارهٔ عناصر و مواد اولیهٔ آن‌ها گفتگویی صورت گیرد، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في صناعة الأحبار و الليق / کتابچه‌ای دربارهٔ هنر ساخت مرکب و ليقه، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في صيغة الأسطراب بالهندسة / کتابچه‌ای دربارهٔ بهره‌وری از اسطراب در دانش هندسه، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبیه

- رسالة في طرح على البيض / کتابچه‌ای درباره‌ی طرح بر روی تخم‌مرغ، نوشته‌ی ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في ظاهريات الفلك / کتابچه‌ای درباره‌ی بخش‌های ظاهری و آشکار فلک، نوشته‌ی ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في عضة الكلب الكلب / کتابچه‌ای درباره‌ی گازگرفتگی سگ هار، نوشته‌ی ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في علاج الطحال الجاسي من الأعراض السوداوية / کتابچه‌ای درباره‌ی چگونگی درمان سپرز برجسته و بزرگ‌شده از پیامدهای گردآمدن سودا، نوشته‌ی ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في علة اختلاف أنواع السنة / کتابچه‌ای درباره‌ی انگیزه‌ی اختلاف سال‌ها با یکدیگر، نوشته‌ی ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في علة الجذام و أشفيتها / کتابچه‌ای درباره‌ی بیماری جذام و راه‌های بهبودبخشی آن، نوشته‌ی ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في علة النوم و الرؤيا و مايرمز به النفس / کتابچه‌ای درباره‌ی علت خواب و رویا و آن چه نفس بدان رمز و اشاره می‌کند، نوشته‌ی ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في علة بحارين الأمراض الحادة / کتابچه‌ای درباره‌ی انگیزه‌ی پیدایش بحران در بیماری‌های سخت، نوشته‌ی ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في علة حدوث الرياح في باطن الأرض المحدثه كثير الزلازل و الخسوف / کتابچه‌ای درباره‌ی انگیزه‌ی گردآمدن و شکل‌گیری بادهای درون زمین جاهای پُرزلزله‌خیز و پُر خسوف، نوشته‌ی ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في علة نفث الدم / کتابچه‌ای درباره‌ی علت بیماری خون‌برآمدن دهانی، نوشته‌ی ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبه

- رسالة في علل احداث الجو / کتابچه‌ای دربارهٔ رویدادهای پدیدآمده در جو، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في علل الأوضاع النجومية / کتابچه‌ای دربارهٔ علل اوضاع اختربینی، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في علل القوى المنسوبة إلى الأشخاص العالية الدالة على المطر / کتابچه‌ای منسوب به اشخاص بلندپایه است دربارهٔ بارش باران، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في علم الحواس / کتابچه‌ای دربارهٔ دانش حس‌شناسی، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في عله اختلاف الأزمان في السنة و انتقالها بأربعة فصول مختلفة / کتابچه‌ای دربارهٔ اختلاف چهار زمان سال و انتقال آن به چهار فصل سال، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في عمل آلة مخرجة الجوامع / کتابچه‌ای دربارهٔ ابزاری برای شناخت جوامع، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في عمل آلة يعرف بها بعد المعاينات / کتابچه‌ای دربارهٔ ابزاری برای شناخت فاصلهٔ دید رصدکنندگان، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في عمل الخلق الست و استعمالها / کتابچه‌ای دربارهٔ آفرینش چیزهای شش‌گانه و چگونگی کاربردشان، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في عمل الرخامة بالهندسة / کتابچه‌ای دربارهٔ عمل ساعت و دایرهٔ هندی در دانش هندسه، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في عمل السميت على الكرة / کتابچه‌ای دربارهٔ محور، فرم و صورت کره، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبعه

- رسالة في عمل القمقم الصياح / کتابچه‌ای درباره کارکرد سبویی که در فریاد کشند، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في عمل المرايا المحرقة / کتابچه‌ای درباره کار آینه‌های سوزاننده، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في عمل شکل المتوسطین / کتابچه‌ای درباره عمل شکل متوسطین، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في عناصر الأخبار / کتابچه‌ای درباره عناصر خبر، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في فصل ما بین السیر و عمل الشعاع / کتابچه‌ای درباره مسیر گردش و عمل شعاع دایره، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في قدر المنفعة بأحكام النجوم / کتابچه‌ای درباره اندازه سودمندی دانش اخترینی، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في قدر منفعة الاختبارات / کتابچه‌ای درباره اندازه سودمندی آزموده شده‌ها، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في قدر منفعة صناعة الأحكام و من الرجل المسمى منجماً باستحقاق / کتابچه‌ای درباره سودمندی دانش اخترینی از کسی که به درستی منجم نامیده می‌شود، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في قسمة الدائرة ثلاثة أقسام / کتابچه‌ای درباره تقسیم دایره به سه بخش، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في قسمة القانون / کتابچه‌ای درباره بخش‌بندی قانون، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في قصة المتفلسف بالسکوت / کتابچه‌ای درباره داستان فیلسوف خاموش، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبعه

رسالة في قلع الآثار من الثياب و غيرها / کتابچه‌ای دربارهٔ چگونگی زدودن لکه‌های پدیدآمده بر روی پوشاک و جز آن، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

رسالة في كمية كتب ارسطوطاليس و ما يحتاج إليه في تحصيل علم الفلسفة مما لا غنى في ذلك عنه منها و ترتيبها و أغراضه فيها / کتابچه‌ای دربارهٔ چندایی و کمیت کتاب‌های ارسطو و آن چه که برای آموختن دانش فلسفه نیاز است و بدون آن‌ها دانشجو نیازش برآورده نخواهد شد، ترتیب خواندن این کتاب‌ها و سودمندی‌های درون هر یک، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

رسالة في كيفية إسهال الأدوية و إنجذاب الأخلاط / کتابچه‌ای دربارهٔ چگونگی کیفیت روان‌سازی داروهای و کشیدن خلط‌ها؛

رسالة في كيفية عمل دائرة مساوية لسطح اسطوانة مفروضة / کتابچه‌ای دربارهٔ یافتن اندازهٔ دایره‌ای که در سطح استوانه است؛

رسالة في كيفية رجوع الكواكب المتحيرة / کتابچه‌ای دربارهٔ بازگشت کواکب سرگردان، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

رسالة في كيمياء العطر / کتابچه‌ای دربارهٔ کیمیای عطر، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

رسالة في ما للنفس ذكره و هي في عالم العقل قبل كونها في عالم الحسّ / کتابچه‌ای دربارهٔ هر سخنی از نفس و این پیش از شکل‌گیری‌اش در عالم عقل، در عالم حسّ بوده است، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

رسالة في ماهية الزمان و ماهية الدهر و الحين و الوقت / کتابچه‌ای دربارهٔ ماهیت زمان، دهر، حین و وقت، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

رسالة في ماهية العقل و الابانة عنه / کتابچه‌ای دربارهٔ ماهیت خرد و روشنگری دربارهٔ آن، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبه

- رسالة في ماهية الفلك و اللون اللازم اللازوردي المحسوس من جهة السماء / کتابچه‌ای درباره ماهیت فلك و رنگ لاژوردی آن که برگرفته از آسمان است، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في ماهية ما لانهاية له و ما الذي يقال لانهاية له و بأي نوع يقال ذلك / کتابچه‌ای درباره ماهیت چیزی که بی‌نهایت است و به چه چیزی بی‌نهایت می‌گویند و به کدامین گونه آن اطلاق می‌شود، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في محاوره جرت بين سقراط و ارسواس / کتابچه‌ای درباره گفتگویی میان سقراط و ارسواس، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في مدخل الأحكام على المسائل / کتابچه‌ای درباره احکام اختربینی به گونه پرسش و پاسخ، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في مساحه ايوان / کتابچه‌ای درباره مساحت ایوان، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في مسائل سئل عنها من أحوال الكواكب / کتابچه‌ای درباره پرسش‌ها انجام‌گرفته درباره وضعیت ستارگان و سیاره‌ها، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في معرفة أبعاد قلل الجبال / کتابچه‌ای درباره شناخت فاصله میان قله‌های کوه‌ها، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في نعت الحجاره و الجواهر و معادنها و جيدها و رديها و أثمانها / کتابچه‌ای درباره شناخت ویژگی‌های سنگ‌ها، گوهرها و معدن و کان آن‌ها، گونه خوب و بد و بهای آن‌ها، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في نقض مسائل الملحدين / کتابچه‌ای درباره رد پرسش‌های کافران، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة في نوادر الفلاسفة / کتابچه‌ای درباره شگفتی‌های فیلسوفان، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبعه

- رسالة في وجع المعدة و النقرس / کتابچه‌ای دربارهٔ درد و بیماری معده و نقرس، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة فيما جرى بين سقراط و الحرائين / کتابچه‌ای دربارهٔ آن چه که میان سقراط حرانیان گذشت، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة فيما حكي من أعمار الناس في الزمن القديم و خلافها في هذا الزمن / کتابچه‌ای دربارهٔ آن چه از عمر مردم در زمان‌ها گذشته می‌گفتند و اختلاف آن با این زمان، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة فيما رصد من الأثر العظيم في سنة اثنتين و عشرين و مائتين للهجرة / کتابچه‌ای دربارهٔ اثر شگرف و بزرگی که در سال ۲۲۲ ق رصد شد، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة فيما سُئل عنه من شرح ما عرض له من الاختلاف في صور المواليد / کتابچه‌ای پاسخ به پرسشی دربارهٔ چگونگی اختلاف صور موالید، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة فيما يصبغ فيعطي بها لونا / کتابچه‌ای دربارهٔ آن چه رنگ‌کننده است به جسم دیگر رنگی می‌دهد، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة فيما يُنسبُ إليه كل بلد من البلدان إلى برج من البروج و كوكب من الكواكب / کتابچه‌ای دربارهٔ انتساب برجی از برج‌های دوازده‌گانه و یکی از کوكب‌های آسمانی به هر کدام از شهرهاست، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالة كيفية الدماغ / کتابچه‌ای دربارهٔ چگونگی کارکرد مغز، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالته الكبرى في السياسة / کتابچهٔ بزرگ او دربارهٔ سیاست، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- رسالته الكبيرة في الأجسام الغائصة في الماء [رسالته المسمى ب رسالة الكبيرة] / کتابچه‌ای دربارهٔ اجسام شناور در آب، نوشتهٔ ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبه

ریحانة الأدب في تراجم المعرفين باللكنية او اللقب، محمد علی مدرس تبریزی، ج ۱ تا ج ۶، تهران، از ۱۳۶۹ ق / ۱۳۲۸ خ تا ۱۳۷۵ ق / ۱۳۳۳ خ.

الزهد في الطب، ابن بختويه ابوالحسين عبدالله فرزند عیسی فرزند بختويه واسطی (ریحانة الأدب، ج ۵، ۲۶۴).
زواج و المواعظ، حسن عسکری، ابواحمد فرزند عبدالله فرزند سعید فرزند اسماعیل (۲۹۳ - ۳۸۲ ق / ۹۰۶ - ۹۹۳ م)
(أعلام زرکلی، ج ۲، ۲۱۱)

سیری در سه قرن دندان پزشکی ایران، تدوین، گردآوری و ترجمه محمد ابراهیم ذاکر، انجمن دندان پزشکی ایران با همیاری مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، ۱۳۸۹ خ.

شرح الموجز في الطب، برهان الدین نفیس بن عوض کرمانی، تصحیح حسن میرصالحیان، نوین پژوه سینا، تهران، ۱۳۹۴ خ.

ششماهی، شوشماهی، شقشماهی، شوسماهی، ششماهی بختیشوع بختیشوع فرزند جورجیس که در هشتم صفر ۲۵۶ ق / ۸۷۰ م

طبقات الأطباء و الحكماء، ابن جلجل اندلسی، سلیمان فرزند حسان (ز ۳۷۷ ق)، برگردان محمد کاظم امام، دانشگاه تهران، ۱۳۴۹ خ.

طبقات الأطباء و الحكماء، ابن جلجل ابوداود سلیمان فرزند حسان فرزند جلجل اندلسی، تصحیح و تحقیق فؤاد سید، معهد علمی للآثار الشرقيه، قاهره، ۱۹۵۵ م؛ دیگر: ترجمه محمد کاظم امام، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۴۹ خ.

عیون الأخبار، ابن قتیبه، ابومحمد عبدالله (۲۱۳ - ۲۷۶ ق / ۸۲۸ - ۸۸۹ م) فرزند مسلم فرزند قتیبه دینوری مروزی (أعلام زرکلی، ج ۴، ۲۸۰)

عیون الأنباء في الطبقات الأطباء، ابن ابی اصیبه موفق الدین احمد فرزند قاسم فرزند خلیفه فرزند یونس سعدی خزرجی (۶۰۰ - ۶۶۸ ق / ۱۲۰۴ - ۱۲۷۰ م)، پژوهش امروالقیس فرزند طحان و احمد میهی فرزند حسن عبدالصمد، چاپخانه وهبی، مصطفی افندی وهبی، ۱۳۰۰ ق، چاپ نوین آن، دارالثقافه، بیروت، لبنان، ۱۹۸۷ م / ۱۴۰۸ ق، سه جلد؛ دیگر: به کوشش

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی اصیبه

نزار رضا، بیروت، ۱۹۶۵م، یک جلد؛ دیگر: برگردان محمدابراهیم ذاکر، انجمن گیاه درمانی، انتشارات زعیم، تهران، ایران، ۱۳۹۳خ، سه جلد.

عیون الأنباء في طبقات الأطباء، ابن ابی اصیبعه، موفق الدین ابوالعباس احمد فرزند قاسم فرزند خلیفه فرزند یونس سعدی خزرجی (۵۹۵ - ۶۶۸ ق / ۱۱۹۹ - ۱۲۷۰م)، پژوهش آگوست مولر (امرؤالقیس فرزند طحان)، چاپخانه وهیبیه، قاهره، ۱۲۹۹ ق / ۱۸۸۲م، ۲ جلد. تصحیح آگوست مولر، کونیگزبرگ، ۱۸۸۴م، ۲ جلد.

عیون الأنباء في طبقات الأطباء، ابن ابی اصیبعه، موفق الدین ابوالعباس احمد فرزند قاسم سعدی خزرجی، چاپ آگوست مولر، قاهره، ۱۸۸۵م؛ چ. امرؤالقیس، دارالثقافه، بیروت، لبنان، ۱۹۸۷ م / ۱۴۰۸ق؛ دیگر: به کوشش نزار رضا، بیروت، ۱۹۶۵م، برگردان محمدابراهیم ذاکر، انجمن گیاه درمانی ایران، انتشارات زعیم، تهران، ۱۳۹۳خ.

عیون الأنباء في طبقات الأطباء، ابن اصیبعه، احمد، تحقیق و دراسه عامر النجار، اول، دارالمعارف، القاهره، ۱۹۹۶م. عیون الأنباء في طبقات الأطباء، برگردان محمود نجم آبادی و جعفر غضبان، دانشگاه تهران، ۱۳۴۹خ / ۱۹۷۰م؛ دیگر: به کوشش دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، موسسه مطالعات تاریخ پزشکی، طب اسلامی و مکمل، ۱۳۸۶خ.

فرائد الدرر، ابن قتیبه، ابومحمد عبدالله (۲۱۳ - ۲۷۶ ق / ۸۲۸ - ۸۸۹م) فرزند مسلم فرزند قتیبه دینوری مروزی (اعلام زرکلی، ج ۴، ۲۸۰)

فرهنگ پزشکی انگلیسی - فارسی، ویلیام آکساندر نیومن دورلاند، برگردان دکتر محمد هوشمند ویژه، انتشارات کلمه، تهران، ۱۳۶۶خ. ← هوشمند

الفلسفة الأولى فیما دون الطبيعيات و التوحید / کتابی درباره فلسفه مادون طبیعیات و توحید، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

الفلسفة الداخلة و المسائل المنطقية و المعتاصه و ما وافق الطبيعيات / کتاب فلسفه و مسائل منطق و دشوار و هر آن چه سازگار با طبیعیات دارد، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م) از دیدگاه
ابن ابی اصیبعه

فهرست ابن ندیم؛ یا فوز العلوم (نگارش: ۳۷۷ق)، ابوالفرج محمد فرزند اسحاق بغدادی وراق، ابن ندیم (۲۹۷ - ۳۸۵ق / ۹۱۰ - ۹۹۵م)، تصحیح گوستاو فلوگل اتریشی (۱۸۰۲ - ۱۸۷۰م)، لایپزیک، ۱۸۷۱ - ۱۸۷۲م؛ دیگر: چاپخانه رحمانی مصر، چاپ ۱۳۴۸ق؛ برگردان محمدرضا تجدد، تهران، بانک بازرگانی ایران، ۱۳۴۶خ. چاپخانه رحمانی، مصر، ۱۳۴۸ق؛ به کوشش و برگردان رضا تجدد، چاپ تهران، ۱۳۴۶خ؛ دیگر: برگردان رضا تجدد، به کوشش مهین جهان بگلو، امیرکبیر، تهران، ۱۳۶۶خ. ← فهرست؛ یا ندیم؛ ابن ندیم.

قاموس أعلام الرجال لأشهر الرجال و النساء من العرب و المستعربین و المسشرقین، خیرالدین زرکلی، چاپ دوم، چاپخانه کوستاتسوماس و شرکا، ۱۳۷۳ق / ۱۹۵۴م.

قاموس الأعلام ترکی، شمس‌الدین سامی فراشری (۱۲۶۶ - ۱۳۲۲ق)، مطبعه مهران، استانبول، ۱۳۰۶ق، ۶ جلد.
قاموس القانون في الطب (معجم المصطلحات الطبية و الأدوية المفردة المستعملة في القانون في الطب لابن سینا)، فرهنگ لغات قانون ابن سینا، عربی - انگلیسی، حکیم عبدالحمید، حکیم کبیرالدین، حکیم عبدالوهاب ظهوری، محمد عبدالعزیز، حکیم فضل الرحمان، مؤسسه مطالعات تاریخ پزشکی، طب اسلامی و مکمل دانشگاه علوم پزشکی ایران - تهران، بازننگری ۱۹۹۸م. ← قاموس

قاموس المحيط، مجدالدین فیروزآبادی، چاپ دوم، چاپخانه المصریه، ۱۳۵۲ق / ۱۹۳۳م.

قصد إلى معرفة الفصد، ابن بختویه ابوالحسین عبدالله فرزند عیسی فرزند بختویه واسطی (ریحانة الأدب، ج ۵، ۲۶۴).
قولنج (کتاب و رساله)، ابوبکر محمد فرزند زکریای رازی (۲۵۱ - ۳۱۳ق) و ابوعلی ابن سینا (۳۷۰ - ۴۲۸ق)، پژوهش حمامی، برگردان محمد ابراهیم ذاکر، مرکز تحقیقات طب سنتی و مفردات پزشکی دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۸۵خ. (← قولنج ف)
کتاب الحث علی تعلم الفلسفة / کتابی درباره تشویق و ترغیب دانشجویان به آموزش دانش فلسفه، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ق / ۸۷۳م)؛

کتاب في الجواهر الخمسة / کتابچه‌ای درباره گوهرهای پنج‌گانه، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ق / ۸۷۳م)؛

کندی (د: ۲۶۰ق / ۸۷۳م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبعه

- کتاب في الفاعلة و المنفعله من الطبيعيات الأؤل / کتابی درباره نیروی فاعلی و منفعل از دانش طبیعات اول، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- کتاب في المدخل المنطقی باختصار و ایجاز / کتابچه‌ای درباره مدخل و پیش‌درآمد دانش منطق به گونه کوتاه‌نوسی و کوتاه‌گویی، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- کتاب في المدخل المنطقی باستیفاء القول فيه / کتابچه‌ای درباره مدخل و پیش‌درآمد دانش منطق و کامل کردن سخن درباره آن، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- کتاب في أن أفعال الباري کلها عدل لاجور فيها / کتابی درباره رفتار الهی که عادلانه است و هیچ گونه ستم و حوری در آن دیده نمی‌شود، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- کتاب في بحث قول المدعی إن الأشياء الطبيعية تفعل فعلاً واحداً بإيجاب الخلقة / کتابی درباره سخن ادعاکننده که براین باور است همه چیزهای طبیعی یک کار انجام می‌دهند، چون آفرینشی یگانه دارند؛
- کتاب في حفظ الاسنان و اللثة، حنین فرزند اسحاق (۱۹۴ - ۲۶۴ق). نک: سیری در سه قرن دانش دندان‌پزشکی ایران، انتشارات مرکز اخلاق و حقوق پزشکی دانشگاه شهید بهشتی با همکاری انجمن دندان‌پزشکی ایران به مناسبت پنجاهمین کنگره بین‌المللی دندان‌پزشکان ایران، اردیبهشت سال ۱۳۸۹خ، برگه ۴۰ - ۶۸.
- کتاب في عبارات الجوامع الفکرية / کتابی درباره عبارت‌های جوامع فکری، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- کتاب في قصد أرسطوطاليس في المقولات اياها قصد و الموضوعة لها رسالته الكبرى في مقياسه العلمي / آرمان ارسطو درباره مقوله‌های فلسفی و منطقی که در رساله کبری در مقياس علمی بازگو کرده است، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- کتاب في ماهية الشيء الذي لانهاية له و بأي نوع يقال للذي لانهاية له / کتابی درباره هر چیزی که نهایت ندارد و به چیزی گفته می‌شود که نهایت ندارد، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبه

- کتاب في ماهية العلم و أقسامه / سخنی پیرامون ماهیت دانش و بخش‌بندی آن، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- کتاب في مسائل سئل عنها في منفعة الرياضيات / کتابی درباره پرسش‌های درباره سودمندی‌های دانش ریاضیات، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- کلام ردّ به علی بعض المتکلمین / کتابچه‌ای درباره ردّیه او بر برخی از متکلمان، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- کلام في الجمرات / کتابچه‌ای درباره جمرات، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- کلام في العدد / کتابچه‌ای درباره شمارگان و عدد، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- کلام في المبدع الأول / سخنی درباره ابداع‌کننده نخست، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- کلام في المرايا التي تحرق / کتابچه‌ای درباره آینه‌های سوخته، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- کلام في عمل السمّ / کتابچه‌ای درباره سمّ و سو، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- کلام له مع ابن الراوندي في التوحيد / کتابچه‌ای درباره گفتگوی کندی با ابن‌راوندی درباره موضوع و یکتاپرستی، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛
- کندی از دیدگاه ابن ابی‌اصیبیه، کتاب عیون الأنباء في طبقات الأطباء، ابن ابی‌اصیبیه، موفق‌الدین ابوالعباس احمد فرزند قاسم فرزند خلیفه فرزند یونس سعدی خزرجی (۵۹۵ - ۶۶۸ق)، پژوهش و برگردان محمدابراهیم ذاکر، انجمن گیاه‌درمانی ایران، انتشارات زعیم، تهران، ۱۳۹۳خ، ج ۱، ۵۱۳ - ۵۳۰.
- کنز الأطباء؛ یا المقدمات، ابن‌بختویه ابوالحسین عبدالله فرزند عیسی فرزند بختویه واسطی (ریحانة الأدب، ج ۵، ۲۶۴).
- مختصر موسیقی في التألیف النغم و صنعة العود / کتابچه‌ای کوتاه‌نویسی شده درباره آن را ساختن نغمه‌ها و صنعت و هنر عود که آن برای احمد فرزند معتصم نگاشت، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م)؛

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبیه

مذاکرات شاذان بن بحر، أسرار علم النجوم، [نسخه خطی] / از: ابومعشر بلخی جعفر فرزند محمد (د: ۲۷۲ق) نسخه‌های خطی آن در کتابخانه‌های مجلس شورا، کمبریج و اسماعیل صائب، نگهداری می‌شود شماره بازیابی: ۱/۱۷۳۱۶، شماره مدرک کتابخانه مجلس: ۱۰-۲۵۱۰۲ IR؛

مسائل في مساحة الأنهار و غيرها / کتابچه پرسش‌هایی درباره مساحت رودخانه‌ها و جزآن، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ق / ۸۷۳م)؛

مسائل كثيره في المنطق و غيره و حدود الفلسفة / سخنی پیرامون پرسش‌هایی بسیار زیاد درباره دانش منطق و جزآن و چهارچوب دانش فلسفه، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ق / ۸۷۳م)؛

مسائل و الأجوبة، ابن قُتَيْبَة، ابومحمد عبدالله (۲۱۳ - ۲۷۶ق / ۸۲۸ - ۸۸۹م) فرزند مسلم فرزند قتیبه دینوری مروزی (أعلام زرکلی، ج ۴، ۲۸۰)

مصور عطاردی / کتابچه‌ای درباره سیاره عطارد، نوشته ابویوسف یعقوب فرزند اسحاق کندی (د: ۲۶۰ق / ۸۷۳م)؛ مطرح الانظار في تراجم أطباء الأعصار و فلاسفة الأمصار، فیلسوف الدوله میرزا عبدالحسین فرزند میرزا محمدحسن مجتهد فرزند میرزا محمدکریم زنوزی تبریزی (۱۲۴۳ - ۱۳۲۰خ)، تبریز، ۱۳۳۴خ.

معجم البلدان، یاقوت حموی (۵۷۴ - ۶۲۶) شهاب‌الدین ابوعبدالله فرزند عبدالله رومی، چاپ لایپزیک (۱۸۷۳-۱۸۶۶م) افسر تهران، ۱۹۶۵م، برگردان به پارسی دکتر علی‌نقی منزوی، پژوهشگاه سازمان میراث فرهنگی و صنایع دستی و گردشگری وابسته به وزارت ارشاد اسلامی جلد اول برگردان به پارسی را تا پایان حرف الف در سال ۱۳۸۰خ و جلد دوم آن را تا پایان حرف "ز" در سال ۱۳۸۳خ به چاپ رسانید و امید به چاپ دیگر جلد‌های ترجمه شده آن.

معجم البلدان، یاقوت حموی (۵۷۴-۶۲۶) شهاب‌الدین ابوعبدالله فرزند عبدالله رومی، چاپ لایپزیک (۱۸۷۳ - ۱۸۶۶م) افسر تهران، ۱۹۶۵م، برگردان علی‌نقی منزوی، پژوهشگاه سازمان میراث فرهنگی و صنایع دستی و گردشگری وابسته به وزارت ارشاد اسلامی جلد اول تا پایان حرف «الف» در سال ۱۳۸۰خ و جلد دوم آن را تا پایان حرف «ز» در سال ۱۳۸۳خ.

المکافأة و حسن العقبی، ابن دایه، ابوجعفر احمد فرزند یوسف فرزند ابراهیم (د: ۲۶۵ق / ۸۷۸م)، تصحیح و تحقیق محمود محمد شاکر، انتشارات دارالکتب العلمیة، بیروت - لبنان.

کندی (د: ۲۶۰ق / ۸۷۳م) از دیدگاه
ابن ابی‌اصیبعه

المکافاة، ابن دایه، ابوجعفر احمد فرزند یوسف فرزند ابراهیم (د: ۲۶۵ ق / ۸۷۸ م)، تصحیح و تحقیق احمد امین و علی جارم بیگ، وزارة المعارف العمومية، المطبعة الأميرية، بولاق مصر، ۱۹۴۱ م.
النبات، ابن قُتَيْبَة، ابومحمد عبدالله (۲۱۳ - ۲۷۶ ق / ۸۲۸ - ۸۸۹ م) فرزند مسلم فرزند قتیبه دینوری مروزی (أعلام زرکلی، ج ۴، ۲۸۰)

کندی (د: ۲۶۰ ق / ۸۷۳ م) از دیدگاه
ابن ابی اصیبعه

ذکر
دکتر محمد ابراهیم